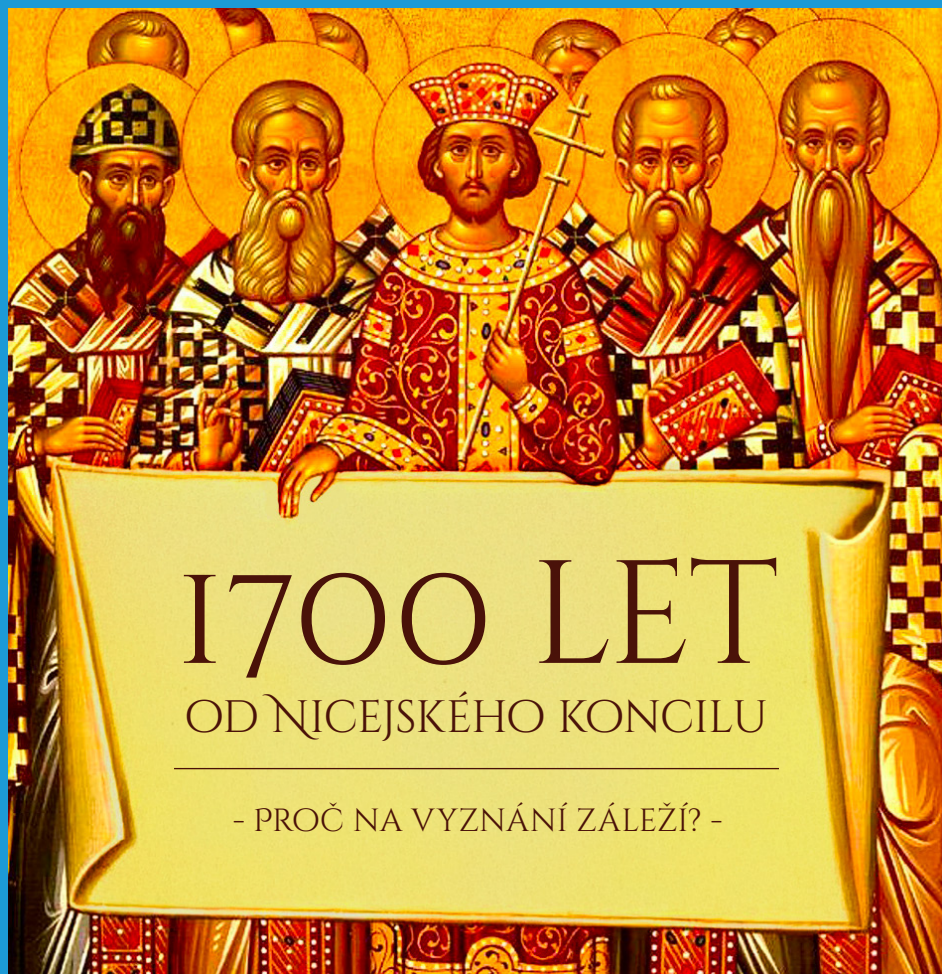

ZÁPAS O DUŠI 166

PŮJČUJ, ROZMNOŽUJ, ROZŠÍŘUJ
PODZIM 2025, ROČNÍK 36

PROČ NA VYZNÁNÍ ZÁLEŽÍ

*Sola Scriptura – Jedině Písmo, Sola Fide – Jedině vírou, Sola Gratia – Jedině milostí,
Solus Christus – Jedině Kristus, Soli Deo Gloria – Jedině Bohu sláva*

WWW.REFORMACE.CZ

OBSAH

- 01 Úvodník
- 04 Ten, který byl na počátku u Boha (Jan 1,1–5)
- 12 To nejlepší pro Boží slávu (4. část)
- Jak lenost ovlivňuje naši zbožnost
- 14 Nicejské vyznání víry: průkaz
křesťanské totožnosti
- 22 Raná církev a božství Krista
- 25 Jak mi pomáhá znalost církevní
historie správně rozumět Písmu?
- 28 Jedna církev
- 31 Rizika a nebezpečí AI pro křesťana
- 37 Převzácné léky proti satanovým
nástrahám, recenze
- 42 Thomas Brooks (1608–1680)
- 43 Dopisy čtenářů
- 45 Z dobových dopisů
- 45 Kristus je všechno

Čtvrtletník Zápas o duši vydává Spolek Reformace.cz,
Žandov 85, 403 39 Chlumeck, IČ 41605012, pod evidenčním
číslem MK ČR E 11180. Číslo 166 vyšlo 15. 9. 2025.

Odpovědný redaktor: Jan Suchý

Redakční rada: Milan Bulák, Roman Klusák, Radim Světlík,

Julie Petrecká, Iva Suchá

Sazba: Anna Ali Břejšová

Titulní grafika: Anna Ali Břejšová

Tisk: Grafotechna plus, s. r. o., Lýskova 1594/33,

155 00 Praha 13 – Stodůlky

ISSN 1804-2880 (print), ISSN 2336-8330 (online)

Neprodejné.

Korespondenční adresa:

📍 Spolek Reformace.cz,
Žandov 85, 403 39 Chlumeck

☎ (+420) 472 741 623

✉ zapasodusi@gmail.com

Děkujeme za vaše dobrovolné
příspěvky, které můžete poslat přílo-
ženou **složenkou** nebo **bankovním
převodem** na číslo účtu:

2600196560/2010 (ČR)

SK1083300000002600196560 (SK)

Platba pomocí QR kódu

Přihlaste se přes smartbanking ke
svému účtu a zvolte možnost platby
QR kódem. Po načtení kódu se Vám

vygeneruje platební
příkaz, zvolte výši pří-
spěvku, platební pří-
kaz pak odešlete na
účet Reformace.cz.

WhatsApp

Zveme vás do skupiny
„Poutníkovy knihy“ na Whatsapp.
Když se k nám. připojíte, neu-
nikne vám žádná z nových knih
a také se dozvíte více o těch,
které jsme už z Boží milosti
za posledních 20 let vydali!

[LINK PRO PŘIPOJENÍ](#)

ÚVODNÍ SLOVO

Způsobem bytí byl roven Bohu, a přece na své rovnosti nelpěl, nýbrž sám sebe zmařil, uzal na sebe způsob služebníka, stal se jedním z lidí. A v podobě člověka se ponižil, v poslušnosti podstoupil i smrt, a to smrt na kříži. Proto ho Bůh vyvýšil nade vše a dal mu jméno nad každé jméno, aby se před jménem Ježíšovým sklonilo každé koleno – na nebi, na zemi i pod zemí – a k slávě Boha Otce každý jazyk aby vyznával: Ježíš Kristus jest Pán. (Filipským 2,6–11)

Vyznání hrála v historii církve vždy důležitou úlohu. Ne že by byla ve své autoritě rovna Božímu slovu, ale jsou odpovědi na potřebu vyjádřit souhrnně učení Božího slova o některém z důležitých témat.

Nicejské vyznání, jehož vznik před 1700 lety si nyní připomínáme a které prošlo v historii úpravami až do podoby, jakou známe a někdy používáme i my v našich místních církvích, je pokusem církve vyjádřit učení Písma o tom, co dělá církev lidem živého Boha na rozdíl od pohanství třeba i v hávu křesťanství, o tom, co je Bohu libé uctívání a co ohavnost, a na konec o tom, v čem tkví rozdíl mezi věčným odsouzením a věčným životem.

Víra v božství i lidství Pána Ježíše Krista je součástí úzké cesty, která vede k životu, kterou ale málokdo nalézá (Mt 7,1).

Kéž nás i nicejské vyznání víry povzbuzuje k běhu po úzké cestě ke Kristu!

Šimon Petr mu odpověděl: „Pane, ke komu bychom šli? Ty máš slova věčného života. A my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi ten Svatý Boží.“ (Jan 6,68–69)

ZVEME VÁS NA KONFERENCI ZÁPASU O DUŠI A POUTNÍKOVY ČETBY 2026!

Sobota 21. 2. 2026, dá-li Pán, hotel Krystal, Praha

Pomoc v těžkém zápase učedníků

1. Kdo je učedník Pána Ježíše? (Mt 16,24–28)
2. Učedník, který se odděluje od světa (1J 2,15–17)
3. Učedník, který zápasí se strachem (2Tm 1,6–10)
4. Učedníci, kteří mají spory (Sk 15,36–40)
5. Učedník, který byl věrný a vytrval (2Tm 4,7–8)

Prosíme vás o modlitby za průběh konference.

TÉMA ČÍSLA: 1700 LET OD NICEJSKÉHO KONCILU

TEN, KTERÝ BYL NA POČÁTKU U BOHA (JAN 1,1–5)

Matthew Smith

Již na samotném začátku jakékoliv promluvy, ať už jde o kázání, přednášku nebo prezentaci, se rozhodujete, zda se vám to, co slyšíte, jeví jako zajímavé, hodnotné, užitečné nebo spíše zbytečné, nesmyslné či nepodstatné. Toto pravidlo, totiž že začátek je důležitý, se uplatňuje téměř ve všech oblastech života.

Jak ráno vstoupíte do nového dne nepochybně do nějaké míry ovlivní i jeho zbytek. Podobně jako možná ovlivní vaši budoucnost, jak se na začátku pozdravíte s personalistou ve firmě, kde byste rádi pracovali. Začátek vašeho života, vaše dětství, dospívání a raná dospělost mají v tom či onom směru určitý vliv na celý zbytek vašeho života.

Pokud jste znovuzrození, má začátek vašeho duchovního života v Kristu pravděpodobně také značný vliv na jeho zbytek. Avšak daleko důležitější než začátek vašeho či mého duchovního života je počátek křesťanské víry. A právě k tomu nás vede náš text – prvních pět veršů Janova evangelia.

Privádějí nás k samotnému počátku

počátků. Setkáváme se tam s osobou, která je zodpovědná za vznik křesťanské víry, za historické okamžiky, které vedly k tomu, že se spolu scházíme, studujeme Bibli, trávíme čas na modlitbách, že jsme obdrželi základ, na němž stavíme svou naději do budoucna.

Bohem inspirovaný autor první kapitoly Janova evangelia nám odhaluje úchvatné a podstatné skutečnosti. Potřebujeme však být zmocnění k tomu, abychom je jasně viděli, právě protože jsou tak ohromující a nadpřirozené. Dovolte mi proto se před tím, než se do našeho textu ponoříme, krátce pomodlit:

Otče náš, děkuji ti za tvé dokonalé a mocné Slovo. Modlím se, abys ukázal svou moc skrze mou slabost, abys nám pomohl porozumět tvému Slovu. Modlím se, abys nás budoval a abychom uviděli slávu tvého Syna jasněji než kdy předtím. Děkuji za tvou milost v Kristu. Modlím se, abys ty sám oslavil své jméno a nade vše ho vyvyšil. Ve jménu Krista, našeho Pána Ježíše, amen.

Na začátku si přečteme náš text v širším kontextu. Jan 1,1–18 (ČSP):

Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha a to Slovo bylo Bůh. To bylo na počátku u Boha. Všechno vzniklo skrze ně a bez něho nevzniklo vůbec nic, co je. V něm byl život a ten život byl světlo lidí. A to světlo ve tmě svítí a tma je nepohltila. Objevil se člověk poslaný od Boha, jehož jméno bylo Jan. Ten přišel jako svědek, aby o tom světle vydal svědectví, aby skrze něho všichni uvěřili. On

sám nebyl to světlo, ale přišel, aby o tom světle vydal svědectví. Bylo tu pravé světlo, které osvětluje každ-

žedého člověka, to přicházelo na svět. Na světě byl, svět skrze něj vznikl, a svět ho nepoznal. Přišel do svého vlastního, a jeho vlastní ho nepřijali. Těm však, kteří ho přijali, dal pravomoc stát se Božími dětmi, těm, kteří věří v jeho jméno. Ti se nenarodili z krve ani z vůle těla, ani z vůle muže, nýbrž z Boha. A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jediný Syn, plný milosti a pravdy. Jan o něm vydával svědectví. Volal: „To je ten, o němž jsem řekl: Ten, který přichází za mnou, je přede mnou, neboť byl dříve než já.“ — Z jeho plnosti jsme my všichni vzali, milost za milostí. Neboť Zákon byl dán skrze Mojžíše, milost a pravda se stala skrze Ježíše Krista. Boha nikdo nikdy neviděl; jedinečný Bůh, který je v lůnu Otcově, ten nám o něm pověděl.

Kéž nad námi rozjasní svou tvář, aby byla na zemi známa tvá cesta a mezi všemi národy tvá spása. (Ž 67,2–4) Jinými slovy jsme spaseni, abychom uctívali.

Bože, kéž ti lidé vzdají chválu, kéž ti vzdají chválu všichni lidé! (Ž 67,5)

Jeden zbožný teolog prohlásil: „Pochybují, že se v Bibli nachází důležitější výrok, než je úvodní věta Janova evangelia.“

Začneme právě tady, na začátku, a soustředme se na prvních pět veršů. V průběhu kázání nám Jan bude před oči stavět věčně existující Slovo – nestvořeného Stvořitele, který dal vzniknout všemu ostatnímu, a život, který ozářil svět. Jan nás prostřednictvím svých slov přesouvá nejen daleko na samý počátek, ale dokonce ještě před něj.

Při slovech „na počátku“ vyvstává otázka, o jakém počátku Jan mluví. Jde o Ježíšovo narození? O stvoření vesmíru nebo o něco jiného? V textu se říká: „Na počátku bylo Slovo.“ Tento počátek tedy musí odkazovat na dobu, kdy Slovo už existovalo. Začínáte nejspíš obracet své myšlenky ke Genesis 1,1, kde se píše: „Na počátku stvořil Bůh nebesa a zemi.“ Tento text v Genesis popisuje počátek světa, vesmíru kdy si dávno. K čemu se však vztahuje počátek z Jana 1,1? Napoví nám 3. verš: „Všechno vzniklo skrze ně a bez něho nevzniklo vůbec nic, co je.“ Slova „na počátku“ v Janovi 1,1 nás tedy odkazují na dobu před stvořením, před vznikem světa, před počátkem vesmíru. Stvoření následovalo až poté, co bylo Slovo a vzniklo právě skrze ně.

Možná se ptáte, proč mluvíme o nějakém dávném počátku, když všechno začalo stvořením světa a předtím se nic nedělo. Tak proč se o tom ještě bavit? Ale Jan nám říká, že to není pravda. Jan píše o období před stvořením a sděluje nám, že na počátku, ještě než všechno vzniklo, bylo Slovo, které na rozdíl od všeho ostatního počátek nemá.

Jan zjevuje svým čtenářům další rys nepopsatelné krásy Spasitele – Slovo přesahuje čas. 14. verš této kapitoly říká, že tím Slovem je Kristus. On je nadčasový, předchází všemu. Je tu déle než cokoliv jiného a kdokoliv jiný. Zde vidíme věčnost Slova. Je to pro nás nepochopitelné. Nikdo z nás před 100 lety neexistoval, ale Slovo ano. Ono nemá narozeniny jako my. Jistě, narodilo se zhruba před 2 000 lety v Betlémě, ale bylo už dávno před-

tím, jak nám ukazuje Jan. Nikdy nebyla doba, kdy nebylo.

Lze to pochopit? Ne zcela, protože nejsme věční jako Slovo. Jsme tvorové, kteří jsou v jistém smyslu svázáni s časem.

V jiném smyslu však na čas závislí nejsme. V budoucnu budeme existovat do nekonečna. Tímto směrem nikdy nenastane konec. Dalo by se říct, že smrt je pouze přestupní stanicí na nikdy nekončící cestě. Přesto jsme s časem svázáni, protože věci postupují vpřed. Stále se něco mění, události na sebe nezadržitelně navazují. Tomu říkáme čas. Nacházíme se v řece času, která stále plyne. Ale Kristus, Slovo, jak ukazuje Jan, nestojí ve stejné řece jako my. C. S. Lewis prohlásil, že věčnost můžeme přirovnat k nekonečně širokému a nekonečně vysokému prázdnému listu papíru, na nějž nakreslíme čárku. Tato čárka představuje čas v porovnání s věčností. Ačkoli to není dokonalá ilustrace, může nám pomoci alespoň trochu pochopit význam věčnosti a bytí Slova v porovnání s časem, s nímž jsme svázáni.

Čas, jak ho známe, začal stvořením. Jan se v našem textu však nezaměřuje na čas, ale na Slovo. V prvních třech verších opakuje tento termín třikrát. Když říká: „Na počátku bylo Slovo,“ odhaluje nám, že Slovo nemá žádné místo vzniku, žádný bod původu, žádný počátek své existence. Jan zde jasně odkrývá věčnost našeho Spasitele, Ježíše. Zjevuje věčný život našeho Vykupitele, Krista. Podobně to naznačuje prorok Micheáš, když prorokuje o narození Krista v Betlémě. Ve verši

5,1 říká:

A ty, Betléme efratský, který jsi nejmenší mezi judskými rody, z tebe mi vzejde ten, kdo bude vládnout nad Izraelem, ten, jehož původ je odedávna, ode dnů věčných.

Původ budoucího vládce popisuje slovy „ode dnů věčných“, protože nikdy nebyl den, kdy nebyl. Totéž nám Jan předkládá slovy „na počátku bylo Slovo“.

Možná vás napadne: „Dobře, co tedy dělalo Slovo předtím?“ Je zajímavé, že nás něco takového napadá. Myslíme si totiž, že Bůh musí něco dělat. Ale ve skutečnosti to tak není. Bůh nepotřebuje pracovat, nepotřebuje něco dělat, nepotřebuje odpočívat ani jíst, nemá žádné potřeby, nepotřebuje tvořit, aby se zabavil, nepotřebuje něco sledovat, aby se bavil, nepotřebuje shromažďovat zásoby na zimu a zajišťovat si pohodlí. Bůh není jako my.

My tvorové jsme nebyli stvořeni sami pro sebe, avšak Bůh má podle Písma bytí sám ze sebe a pro sebe. Nejvyšším smyslem jeho bytí je on sám. Z jeho neměnné, dokonalé a božské přirozenosti vyplývá, že je na věky, od věčnosti do věčnosti. Nepotřebuje nic mimo sebe, aby byl potěšen a naplněn.

Není to úžasné? Je v tom obrovské povzbuzení, protože náš Pán Ježíš Kristus je věčný, od věčného „počátku“, jak píše Jan, a proto je věčné spolehlivým zdrojem života a útěchy pro všechny, kdo v něj věří. Jeho věčná minulost je zárukou jeho nehynoucího života a schopnosti udržet ty, kdo v něj věří. Tato vlastnost našeho Spasitele je balzámem a útěchou pro naše duše, pro nás, kdo v něj věříme. Udělejte si

dnes odpoledne čas a přemýšlejte, co znamená, že Slovo, náš Pán Ježíš, je od věčnosti. Nachází se v tom bohatství slávy a ohromující povzbuzení.

Další otázka, která nás může napadnout: „Jan tvrdí, že Slovo je od věčnosti. Bylo na věčnosti samo? Bylo to, jako když zastavím na červenou a připadá mi jako věčnost, než se život dá zase do pohybu? Takto to bylo se Slovem?“ Podívejme se, jak Jan pokračuje. Jednoduše řečeno, jeho opověď zní „ne“, Slovo nebylo samo:

Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha... (J 1,1)

Jan říká, že Slovo nebylo samo, že bylo u Boha. Zde vidíme Trojici, vidíme osoby trojjediného Boha. Vidíme Slovo, které existovalo od věčnosti před stvořením světa, a slyšíme, jak Jan říká, že bylo u Boha. Jan jde ještě dál a píše:

... a to Slovo bylo Bůh.

Vidíme, že Slovo nejenže bylo u Boha, ale také bylo Bůh. Jan nám odhaluje božství druhé osoby Trojice. Věčné Boží Slovo, Boha Syna. Je skutečně podivuhodné přemýšlet o tom, jaké to bylo ve věčné minulosti, když byl jen Bůh ve svaté Trojici. Jaké to bylo, když obýval trojjediný Bůh – Otec, Syn a Duch Svátý – věčnost před stvořením vesmíru?

V 17. kapitole Janova evangelia Kristus říká, že se před stvořením světa těšil ze slávy spolu s Otcem. V 17. verši téže kapitoly praví:

... neboť jsi mne miloval před založením světa.

Bůh Otec miluje nepřetržitě od věčnosti Slovo, Boha Syna. A Bůh Syn mi-

luje nepřetržitě od věčnosti Otce.

Právě takový obraz vykresluje Jan na začátku svého evangelia. Bůh je dokonale, nekonečně a zcela šťastný ve společenství svaté Trojice. Slovo bylo u Boha a nemělo žádné potřeby a žádné neuspokojené touhy. Trojjediný Bůh ve věčné minulosti měl sám v sobě nekonečnou radost. A toho se Jan dotýká, když píše tato nesmírně významná slova: „... a to Slovo bylo u Boha a to Slovo bylo Bůh.“

Zamysleli jste se někdy na tím, jaké to bylo pro svatou Trojici ve věčné minulosti? Pokusili jste se někdy ve své mysli nějak proniknout až k majestátu na výsostech (Žd 1,3)? Je to neuvěřitelná a fascinující skutečnost, o které je dobré přemýšlet. A právě sem nás vede Jan v našem textu.

Nedokážeme vše v plnosti pochopit, přesto bych rád naznačil pár věcí, které mohou naši mysl ohledně všepřesahujícího Božího bytí v minulé věčnosti nasměrovat správným směrem. Zamyslete se prosím se mnou. Ve svaté Trojici na věčnosti byl život, osobní božský život, přetékaající, neposkvřený, ničím nepodporovaný, nezávislý, věčný život.

Kristus řekl: „... Otec má život sám v sobě...“ (J 5,26), a to platí i o Synu a Duchu svatém. Není to tak, že by tam spolu jen věčně byli. Vládla mezi nimi láska. Čistá, dokonalá, silná, nezlomná láska. Kristus to potvrzuje ve své modlitbě: „... neboť jsi mne miloval před založením světa“ (J 17,24).

Nebyl tam jen život a láska, byla tam radost, potěšení, veselí, hojnost štěstí. V Žalmu 37,4 se píše: „Měj rozkoš

z Hospodina...“ To je pokyn určený věřícím lidem, a ti neznají Boží dobrotu a slávu dokonale. Z toho tedy vyplývá, že se osoby Trojice ze sebe navzájem radují nezměrnou radostí, protože každá z nich dokonale zná dobrotu a slávu zbývajících osob. To je ohromující.

A nebyl tam jen život, láska a radost, ale taky spokojenost, mír, klid, naprostá soběstačnost. Vyplývá to z atributů božství. Vše bylo přesně tak, jak to svatá Trojice chtěla. V 1. Paralipomenon 29,11 čteme: „Tobě, Hospodine, patří velikost, udatnost, sláva, síla i nádhera.“ Kromě lásky, radosti a spokojenosti tam přebývala také vznešenost, nádhera, sláva, majestát, nesmírnost, nekonečnost. Prorok Nahum říká: „... oblaka jsou prachem jeho nohou“ (1,3). Není to podivuhodná představa, že oblaka jsou prachem Božích nohou? Ježíš v Janovi 17,5 zmiňuje slávu, kterou měl u Otce, dříve než byl svět.

Kromě života, lásky, radosti, spokojenosti a vznešenosti tam byla naprostá dokonalost, harmonie, jednota, úplnost. Nic nechybělo. Božská plnost. O jednotě mluví Ježíš v Janovi 17,11, když se modlí za ty, kteří v něj uvěřili:

Otče suatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno, jako jsme jedno my.

O těchto věcech mluví i Mojžíš ve své modlitbě v Žalmu 90,2:

Dříve než se zrodily hory, než jsi zrodil zemi a celý svět, od věků navěky jsi ty, Bože.

Po představení věčného božského Slova, které bylo u Boha, Jan dále v 2. verši říká:

To bylo na počátku u Boha.

Na první pohled se může zdát, že se zbytečně opakuje. Vždyť už před chvílí řekl, že Slovo bylo u Boha. Jan však chce, abychom něco pochopili.

Proč vlastně používá ten výraz „Slovo“? Proč neříká prostě „Ježíš“, když ho stejně myslí?

Na slovech záleží, prostřednictvím slov se sdělují myšlenky a Bůh sdělil prostřednictvím tohoto Slova sám sebe a cestu vykoupení. Každý jazyk má mnoho slov, ale tady je jedinečné Boží sdělení. Když mluví Bůh, skutečnost se podřizuje jeho slovům jako při stvoření. A zde má Jan na mysli samotné vtělené Boží slovo.

Toto Slovo je však více než jen mocné poselství. Odkazuje na druhou osobu věčného božství. Popisuje skutečnost, že Bůh, který stvořil čas, do něho vstoupil, že Bůh, který stvořil celý vesmír, sestoupil do svého stvoření. To Slovo znamená, že Bůh vyslal osobu, aby zvěstovala poselství, a že ona osoba sama je pro lidstvo životodárným poselstvím.

Jan říká, že člověk, který chodil po této zemi, vyučoval a byl ukřižován, byl v minulosti na věčnosti se samotným Bohem. Kristův život na zemi je osobním vyjádřením nekonečné blahosklonnosti. To Slovo je ryzí a naprosté sebeodhacení, v něm se Bůh odhalil člověku. To Slovo musí být předmětem naší víry, abychom se mohli znovu narodit a usmířit se s Otcem, u něhož bylo Slovo na věčnosti. Právě skrze něho získáme věčný život a nehynoucí naději. Jeho vlastní slova to vystihují nejlépe:

Já jsem ta cesta, pravda i život. (J 14, 6)

Tvrdí to o sobě Slovo samo. On sám, to Slovo, je ztělesněním a podstatou samotného poselství evangelia.

Slova Janových veršů jsou jednoduchá, ale myšlenky v nich obsažené jsou ohromné. Ve 2. verši našeho textu se opakuje „na počátku u Boha“. Jan to opakuje, protože minulá věčnost před stvořením je nám zcela cizí.

Bůh sám obýval věčnost. To je nesmírně důležité. Opravdu bych si přál, abyste to viděli a byli tím povzbuzeni. Vesmír je ve srovnání s věčností velmi nedávným fenoménem. My jako časově omezené bytosti nemáme slova, kterými bychom adekvátně popsali bytí, věci a události mimo naše časoprostorové kontinuum. Trojjediný Bůh je věčný, kdežto celá historie stvoření se vším, co se v ní odehrálo, je nepatrná. Jan vysvětluje skutečnost, že člověk Ježíš má věčný původ u Boha v předaleké věčnosti. On je ztělesněním evangelia a samotné dobré zprávy. Taková je bytost, kterou představuje jako Slovo.

Přesnější překlad 2. verše by zněl: Toto bylo na počátku u Boha nebo Tento byl na počátku u Boha. „Slovo“ je v řečtině na rozdíl od češtiny mužského rodu. Přesnější překlad z řečtiny by byl „toto“, a ne „to“, jak máme v textu. Jan nemá na mysli nějaké slovo, jedno z mnoha, ale právě toto Slovo. Bohem inspirovaný autor záměrně poukazuje na konkrétní jedinečné Slovo. Pečlivě upozorňuje na ústřední myšlenku. Nic jiného se jí nevyrovná. Není žádné podobné další slovo, poselství, osoba či bytost. V Kristu a skrze Krista se Bůh obrovským způsobem

odhaluje. Odkrývá i své úžasné milosrdenství, a proto Jan používá „toto Slovo“ a chce jasně ukázat právě na ně. Jan chce původním i dnešním čtenářům sdělit, že počátek této osoby sahá až k božství a daleko předchází její fyzické zrození.

Přemýšlením o věčnosti bychom mohli strávit ještě mnoho času, ale náš text nás posouvá vpřed. Podívejme se do verše 3:

*Všechno vzniklo skrze ně a bez něho ne-
vzniklo vůbec nic, co je.*

Tento verš nás přivádí na začátek času, do našeho světa času. Právě zde vstupuje čas do existence. Přesněji řečeno, Slovo vnáší čas do obrazu. Činitelem je Slovo.

Slovo „všechno“ zahrnuje mnohé. Patří sem hory včetně Sněžky, Indie, Rusko, Ukrajina, Afrika, kočky, psi, sloni, oceány, pevniny, planety, sluneční soustava, Mléčná dráha, všechna období dějin a knihy, které o nich byly napsány atd. Zmínil jsem jen pár věcí, Jan však říká: „Všechno vzniklo skrze ně...“ Jak obrovské prohlášení!

Jan řekl, že všechno vzniklo skrze ně, a ne, že všechno bylo skrze ně. Tím chce říct, že jedině Bůh je věčný, protože všechno mimo Boha má počátek. Všechno, co existuje mimo Boha, má nějaký začátek. Vidíme však, že Slovo je prostředkem stvoření. „Všechno“ zahrnuje vše, není zde prostor pro nějakou výjimku.

„... bez něho,“ pokračuje Jan, „nevzniklo vůbec nic, co je.“ Opět neexistují výjimky. Kromě Boha, vše, včetně nás a lidí ze všech dějinných období, vstoupilo do bytí skrze Slovo. To je

obrovská pravda. Je to těžké pochopit, ale dovolte mi malou ilustraci. Nevím, jestli máte rádi hudbu, ale pravděpodobně jste slyšeli o souboru šesti symfonických básní *Má vlast*. Je to jedno z největších českých klasických děl. Je to mistrovské dílo, skutečně nádherné. Avšak bez Bedřicha Smetany by nevznikla žádná z těchto šesti kompozic. Byl to Bedřich Smetana, kdo vytvořil toto známé hudební dílo. Zkuste je však porovnat s dílem celého stvoření. *Má vlast* je krásná, ale nevznikla z ničeho jako Boží dílo. Smetana netvořil z naprosté nicoty. Použil svou jedinečnou, Bohem stvořenou kreativitu a také čerpal z nápadů či hudebních základů, které za svého života získal. Je však stvořitelem této hudby, je prostředkem vzniku. A všichni se shodneme na tom, že on sám je bezpochyby větší než jeho výtvor. Nyní to porovnejme se stvořením, které, jak nám říká Jan, „všechno vzniklo skrze ně“, skrze Slovo. Celé stvoření je neuchopitelně rozsáhlé dílo.

Zamysleme se. Bez Slova by nic neexistovalo. Všechno vzniklo skrze ně. Pokud jste tuto pravdu ještě neslyšeli, tak je mi potěšením představit vám takto vznešeného a mocného Božího syna, Slovo, které se stalo tělem, jak nám říká Jan ve 14. verši.

Ale pokud jste tuto pravdu už slyšeli, a možná několikrát, nenechte se tím zaslepit. Pohleďte na ni nově a uvědomte si její váhu. Když Jan prostě a jasně píše: „Všechno vzniklo skrze ně a bez něho nevzniklo vůbec nic, co je,“ vyjadřuje obrovskou skutečnost.

Bratře a sestro, taková je moc našeho

Spasitele. Jaké povzbuzení! Všechno, co existuje, začalo existovat skrze něho. Nedokážu slovy popsat, jak mocného Spasitele máme.

Nejsou slova, která Jan píše, povzbuzením, abychom z celého srdce věřili, že je náš Bůh schopen vyslyšet naše modlitby? Není snad moc našeho Pána Ježíše důvod, abychom z celého srdce věřili, že je schopen „učinit daleko více nade všechno, co žádáme nebo co si můžeme pomyslet“? Ano. Doufám, že to vidíte stejně. Pro Boží děti jsou tyto skutečnosti ohledně Slova, Božího Syna, ohromně povzbuzující.

Pokud však ještě nejste skutečně Boží děti, je 3. verš důvodem k velikým obavám a k tomu, abyste se začali spoléhat na jeho milosrdenství. Potřebujete slyšet a pochopit, co Jan dále vysvětluje ve 4. a 5. verši:

V něm byl život a ten život byl světlo lidí. A to světlo ve tmě svítí a tma je nepohltila.

Zde vidíme nádherný průlom. Sám Stvořitel všech galaxií vstupuje na planetu Zemi, aby osobně zjevil sám sebe a jedinou naději pro člověka. Jan překrásnými slovy popisuje, jak tento Stvořitel sestupuje ze své věčné slávy: „V něm byl život.“ I my máme život, ale on měl nezávislý, nikdy nekončící život. A protože je Bůh, měl a má schopnost darovat věčný život s Bohem i nám. Tohoto hlubokého tématu se zde Jan jen krátce dotýká a ve zbytku evangelia jej dál rozvádí. V úvodních řádcích nerozbírá vše do podrobností, ale dovoluje nám nahlédnout do jejich nesmírné hloubky.

V něm byl život a ten život byl světlo lidí. (v. 4)

V Kristově životě mohl člověk vidět Boha takového, jaký je. Je to překrásné, a zároveň velmi pokořující, když si uvědomíme, že v Novém zákoně vidíme v Ježíši Boha takového, jaký je. Vidíme velkou Boží lásku. Přivádí na světlo naprostou zkaženost člověka a staví ji do kontrastu s Boží svatostí. Skrze ně můžeme vidět význam Kristovy smrti a vzkříšení.

A to světlo ve tmě svítí a tma je nepohltila. (v. 5)

Tato Bohem vydechnutá slova nás odkazují na pád člověka. Vidíme tmu. Mnoho biblických textů popisuje duchovní tmu. Přečtěme si následující závazná prohlášení:

I viděl Hospodin, jak mnoho je na zemi lidského zla a že všechno zaměření úmyslů jejich srdce je napořád jenom zlé. (Gn 6,5)

... všechno tvorstvo na zemi pokazilo svou cestu. (Gn 6,12)

Takto Bůh vidí lidstvo. Přirozený stav lidského srdce je zcela zkažený a hříšný a vůči Bohu zcela mrtvý, a to bez výjimky.

Když tedy Jan v 5. verši říká: „A to světlo ve tmě svítí...“, popisuje naše přirozené prostředí. Dále prohlašuje: „... a tma je nepohltila.“ Ve Skutcích 3,15 se píše, že Ježíš je původce života. Zabili ho, ale jeho smrt byla součástí Božího záměru. Ježíš se stal naší zástupnou obětí. Tma nezvítězila, „tma je nepohltila“. Je to, jako když vyjde slunce. Před světlem se nelze schovat, nelze mu zabránit, aby ozářilo vše, co je před ním. Je to, jako když pozdě v noci chcete vyjet ze dvora a zapnete světla. Prorazíte tmu a osvítíte vše před sebou. Ve světě kolem nás je obrovské

množství lží, hříchů, špíny a temnoty, a přece nemohou pohltit životodárné Boží slovo.

Život Božího slova přinesl osvětlení, a tedy poznání. Příchod Krista na zem není jenom historická událost nebo informace, kterou je třeba pochopit. Kristus přinesl usmíření a věčný život všem, kdo v něho věří. Historické události, které Jan popisuje, s sebou nesou osobní a nadčasové důsledky pro každého z nás.

Na závěr bych nás všechny chtěl pobídnout, abychom pamatovali na tohoto Spasitele. Pamatujme na dokonalého, milosrdného a vznešeného Spasitele, kterého máme. Vzhlížejme ke svému Spasiteli. Pamatujme na vtělené Boží slovo, které bylo od věčného počátku a po celou budoucí věčnost bude s těmi, kdo mu patří.

Rozloučím se s vámi slovy z Judova listu:

Nyní tomu, kdo je mocen vás zachovat bez klopýtnutí a postavit bezúhonné s veselím před svou slávu, jedinému moudrému Bohu, našemu Zachránci skrze Ježíše Krista, našeho Pána, jemu buď sláva, velebnost, vláda i pravomoc před veškerým časem, i nyní, i po vsechny věky věků. Amen. (Ju 1,24–25)

Matthew Smith je členem Biblického sboru křesťanů Kladno (bskk.cz)

„Je naší povinností a výsadou věnovat celý svůj život Ježíši.“

Charles H. Spurgeon

TO NEJLEPŠÍ PRO BOŽÍ SLÁVU (4. ČÁST)

Roman Klusák

*Jak lenost ovlivňuje naši
zbožnost*

Pokoj vám bratři a sestry,
v minulém čísle jsme uvažovali nad
tématem lenosti a jak ovlivňuje náš du-
chovní život, konkrétně v oblasti uctí-
vání. Dnes bych se s vámi chtěl zamýš-
let nad tématem zbožnosti. Možná se
v této chvíli budete ptát, co má lenost
společného se zbožností, ale dovolte
mi to vysvětlit.

Nejprve si musíme definovat jednot-
livé pojmy, což nám pomůže být na
„jedné lodi“ alespoň v daném kontextu
našeho článku. Když přicházíme k de-
finicím, nejde o naše subjektivní vní-
mání významu určitého slova či fráze.
Záleží na tom, jak jej v kontextu defi-
nuje Písmo.

Jelikož jsme pojem lenosti definovali
již v prvním článku série, nebudeme se
jeho definicí znovu zabývat. Co nás ale
zajímá, je slovo zbožnost.

Zbožnost vychází z řeckého slova
εὐσέβεια (eusebia), které znamená
zbožnost, úctu nebo bázeň. V našem
kontextu jde o bázeň před Bohem, te-
dy o vlastnost, která je v samém stře-
du našeho vztahu s Bohem a která je
základem moudrosti (Př 1,7; Žd 11,6).

Když se zamyslíme nad cílem svého ži-
vota tady na zemi, chápeme, že jím je
„oslavovat Boha a navěky v něm nalé-
zat potěšení“, jak to také uvádí větši-
na reformovaných katechizmů. Z toho
plyne, že cíl našeho života zde i na věč-
nosti naplníme, když budeme budovat
vztah s Bohem. A pokud je cílem na-
šeho života nalézat v Bohu potěšení,
musíme ho znát. Musíme vědět, jaké
skutky, myšlenky a motivy ho oslavu-
jí a jaké naopak ne. To nám potvrzuje
i samotný Pán Ježíš, který své učedníky
i nás učí o věčném životě:

*A toto je život věčný: Aby poznávali tebe,
jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi
poslal, Ježíše Krista. (J 17,3)*

Pokud je věčný život, tedy život s Bo-
hem, založen na poznávání jeho samé-
ho, pak lze snadno pochopit, proč je
zbožnost tak důležitá.

*Jeho božská moc nám darovala všechno,
čeho je třeba k životu a zbožnosti skrze po-
znání toho, který nás povolal [vlastní] slávou
a mocí. (2Pt 1,3)*

Zdrojem zbožnosti je znalost Kris-
ta a je-li znalost Krista zdrojem či zá-
kladem zbožnosti, co je jejím cílem?
Odpověď zní: Cílem zbožnosti je „po-
znávat Boha v Trojici, a tak s ním budo-
vat vztah“ a zároveň prohlubovat úctu
a bázeň před ním. Jestli si však myslí-
me, že zbožnost přichází sama, pak se
mýlíme. Zbožnost není člověku přiro-
zená. Není pro nás přirozené zabývat
se poznáním Pána Boha, zamýšlet se
nad Božími věcmi a rozjímat nad nimi,
abychom Boha poznávali a jednali tak,
jak se mu líbí. Najdeme několik důvo-
dů. Prvním je zbývající hřích naší tě-
lesnosti. Dalším je snaha světa upoutat

naši pozornost věcmi, které nevedou ke zbožnosti. Svět nabízí nepřeborné množství věcí a věmů, které se snaží odvést a udržet naši mysl daleko od Boha a vrhá je na nás s nezměrnou intenzitou, takže je velice těžké odolat. Když sečteme svou zbývající přirozenost a snahu tohoto světa nás k sobě připodobnit, výsledkem je kombinace, která nás vede od zbožnosti s intenzitou, které se bez Boží pomoci nedá odolat.

Není se tedy čemu divit, že apoštol Pavel píše Timoteovi, svému synu ve věře, o zbožnosti následující slova:

Světské a babské báje odmítej. Cvič se pro zbožnost. (1Tm 4,7)

Cvičení ve zbožnosti či usilování o to, abychom měli bázeň před Bohem a abychom na základě této bázně žili, se musí stát nezbytnou součástí našich životů. Možná se zeptáte, proč tomu tak je. Jednoduše nemáme dostatečnou bázeň před Bohem a důvodem je, že ho jen málo známe.

Proto prostředky, které využíváme, abychom se cvičili k růstu ve zbožnosti, jsou stejné jako prostředky, kterými rosteme v poznávání Pána Ježíše Krista. Seznam všech prostředků, které jsme k růstu ve zbožnosti dostali, najdeme v knize *Zbožnost není zadarmo* od Donalda Whitneyho. Patří sem čtení Písma, modlitba, uctívání, rozjímání nad Písmem, evangelizace, služba, správcovství, uplatňování Božího slova, půst, tichost a samota, vedení deníku, učení se.

Nyní tedy rozumíme, proč jsme dostali všechny věci, které ke zbožnosti potřebujeme, a víme, proč se v ní má-

me cvičit. A to nás konečně vede k našemu tématu.

Jestli něco ovlivňuje schopnost cvičit se a vytrvale pracovat, pak je to lenost. Když si ale neuvědomíme, že čtení Písma jde ruku v ruce se zbožností, nepochopíme, proč naše zbožnost stagnuje a vytrácí se, když jsme líní například číst Písmo. Když necvičíme, upadají naše schopnosti v každé oblasti života. Bez zbožnosti nemáme ani moudrost, která je základem pro naše poznávání Boha.

Je to jako s hubnutím. Když jíme pořád ty stejné věci (svět), je jedno, jak moc chceme být hubení (zbožní), bez toho, aniž bychom se něčeho vzdali (světa) a začali cvičit, se naše touhy (být zbožní) nikdy nenaplní.

Zůstává otázka, zda je náš pohled upřen na nás samotné a my jsme ve své sobeckosti líní cvičit se ve zbožnosti, protože to vyžaduje pot, nebo zda je náš pohled upřen na Boha a na vztah, který je zdrojem naší věčnosti, ale který je potřeba budovat.

Lenost nás však připravuje o motivaci a pílí pracovat a cvičit se ve zbožnosti. Motivaci nám bere, protože nás zaměřuje na sebe samé, místo aby upřela naše soustředění na Boha. A tak nás nejenže staví do popředí na místo Boha, ale také nás vede k jinému cíli či cílům, než pro které nás Bůh spasil. Pílí nám pak bere kvůli tomu, že je veškerá naše snaha upřena na to, abychom „odpočívali“.

Když však lenost překonáme, když se přemůžeme, pokoříme a dáme Bohu místo, které mu náleží, pak budeme růst. Růst v poznávání, ve zbožnosti,

ve víře. A náš růst povede k tomu, že i když možná budou situace našeho života zůstat stejné, naše reakce na dané situace se změní. Budeme pak jako strom (Žalm 1), který dokáže obstát ve chvílích, kdy přijde oheň zkoušek a pokušení. Ne ze své vlastní síly, ale díky Bohu, který nás posiluje.

Lenost nás vede k tomu, že nechceme pracovat a dělat věci, které jsou namáhavé nebo které nejsou hned „zábavné“, přesto chceme mít vztah s Bohem. Jedno bez druhého však nejde. Buď budeme zbožní a budeme mít vztah s Bohem, anebo ne. Nenechme, aby nás lenost připravila o to nejdražší, co můžeme za celou věčnost získat. Ať vám Pán zehná a vede vás k „potu, který ho oslaví“. *Soli Deo Gloria*.

NICEJSKÉ VYZNÁNÍ VÍRY: PRŮKAZ KŘESŤANSKÉ TOTOŽNOSTI

Mojmír Adámek

Úvod

Křesťané všech tradic si letos připomínají 1700 let od uplynutí prvního ekumenického církevního koncilu. Odehrál se v roce 325 jako první celosvětový sněm, na kterém se sešlo pravděpodobně přes 300 biskupů zastupujících celou tehdejší všeobecnou církev. Jednalo se také o první církevní

sněm svolaný tehdejšími pokřesťanstvým panovníkem Konstantinem I. Velikým. Ten totiž krátce po svém obrácení k víře zjistil, že se církev nachází ve víru konfliktu, který ohrožuje nejen jednotu křesťanů, ale zejména soudržnost římské říše. Oproti populární představě však tento koncil neměl za úkol machinovat s obsahem křesťanské víry (například přidáváním či cenzurováním existujících biblických spisů). Byť byly politické spory a ambice nejen císařů zjevné v mnoha momentech koncilního jednání, které, jak uvidíme, vyústí až v dalším koncilu roku 381, nelze v celém procesu přehlédnout Boží prozřetelnou ruku. Následující řádky popisují fascinující příběh raně křesťanských kontroverzí a christologických formulací, které ústí právě v nicejském vyznání víry (též nikájském). Jak uvidíme, nejedná se však jen o pouhý artefakt křesťanské minulosti. Nicejské vyznání nezůstává i po sedmnácti staletích pro každého pravověrného křesťana ničím jiným než průkazem jeho křesťanské totožnosti. Jak dobře známe jeho obsah?

Historický kontext

„Nicejské vyznání vzniklo proto, že se křesťané zhrozili.“ Tak shrnuje hlavní příčiny vzniku nicejského kréda jedna z nedávno vydaných knih. Správně připomíná, že křesťanům nešlo v první řadě o „filozofování“ na téma „Bůh“ či „Boží trojedinost“. Šlo primárně o otázku jejich uctívání. Koho vlastně křesťané nejen na nedělních bohoslužbách, ale i ve svých modlitbách a svých životech uctívají? Od

samých počátků novozákonní církve zněla odpověď na tuto otázku v mnoha ohledech jasně: uctíváme Boha Otce a jeho jednorozeného Syna, Ježíše Krista z Nazaretu (např. 1K 1,2). Je doloženou skutečností, že již od prvních staletích církve byl Ježíš uctíván spolu s Otcem jako Bůh. Jak shrnuje významný církevní historik Jaroslav Pelikán:

„Nejstarší dochované kázání křesťanské církve po Novém zákoně začíná slovy:

„Bratři, o Ježíši Kristu bychom měli smýšlet jako o Bohu, jako o soudci živých i mrtvých...“ Nejstarší dochovaná zpráva o smrti křesťanského mučedníka obsahovala prohlášení: „Je nemožné, abychom opustili Krista ... nebo se klaněli někomu jinému.“ Nejstarší dochovaná pohanská zpráva o církvi popisuje, že se křesťané scházeli před východem slunce a „zpívali hymnus Kristu jako Bohu“. Nejstarší dochovaná liturgická modlitba církve byla modlitbou adresovanou Kristu: „Pane náš, přijď!“

Jak sám Pelikán následně dodává, je zřejmé, že poselství, kterému církev věřila a které učila, zní, že „Bůh“ je pro Ježíše Krista vhodným jménem. Mohlo by se tedy zdát, že otázka

„Koho křesťané vlastně uctívají?“ měla být dávno zodpovězena. Přesto se však křesťanský svět ještě ve 4. století nachází uprostřed doposud největší teologické bouře, která, jak se zdá, jen tak neskončí. Jak někdo poznamenal: „Jedna věc je uctívat Krista jako Boha na kolenou v modlitbě, druhá věc však je to vysvětlit, když se postavíme...“

Křesťané tedy sice od počátku uctívali Krista jako Boha, bylo však třeba ještě vysvětlit, v jakém slova smyslu ho jako Boha vyznávají.

Jak je obecně známo, pokračuje křesťanství ve šlépějích starozákonní židovské víry, která stavěla na striktním monoteismu (Dt 6). Bůh Starého zákona, Hospodin, byl jediný Stvořitel, jediný Bůh. Jak křesťané vysvětlí tvrzení, že i Kristus je Bůh, aniž by tento pilíř monoteismu popřeli? Navíc se jevil Ježíš z Nazareta veskrze lidský. Nejenom že zde na zemi prožil desítky let běžného lidského života, ale také nakonec umírá krutou, ale zcela lidskou smrtí. Jinými slovy, jak může být Bůh člověkem? Jak může trpět? Není snad Bůh neměnný?

Antický kritik křesťanství, Kelsos, uštěpačně poznamenává, že: „Boží tělo by se nenarodilo... ani by nejedlo.“ Jinými slovy, jak shrnuje historik A. Harnack: „Je to božské, které se objevilo na zemi a spojilo člověka s Bohem, totožné s nejvyšším božským, které vládne nebi i zemi, nebo je to polobůh?“ Křesťané na základě zjevené pravdy apoštolského učení museli oba stěžejní pilíře svého náboženství obhájit a vysvětlit: Kristus jako pravý Bůh i pravý člověk.

První čtyři století se tak stala příběhem příběhem křesťanské teologie, která se snaží proplout mezi Skylloou a Charybdou dvou teologických omylů. Na jedné straně stáli ti, kteří se snažili toto pnutí vyřešit podkopáním Kristova pravého lidství. Mezi ně řadíme variace gnostických heretiků, kteří v zásadě neměli problém s Kristovým

božstvím, ale „jen“ s jeho pravým lidstvím. Na druhé straně stáli ti, kteří neměli problém s Kristovým pravým lidstvím, zato vycházeli z představy striktního monoteismu, který nebyl slučitelný s žádnou představou „plurality“ božských osob. Klíčovým hnutím byl monarchianismus (*monos, arché* – „jeden vládce“), obzvláště jeho odnož zvaná modalismus, jehož zastánci se za každou cenu snažili ochránit Boží jednotu. A tak tvrdili, že Bůh je pouze jeden, v průběhu dějin spásy se však projevuje různými způsoby či „módy“. Stručně řečeno věřili, že je jeden Bůh, který je v rámci starozákonního období nazýván jako Otec, v rámci novozákonní doby Syn a od doby církve Duch (např. Sabellius v Římě ztotožňuje Syna s Otcem natolik, že ho nazývá „Syno-Otec“, hyo-patér; Praxes podle Tertuliana zase svým zaměňováním Božích osob „křížuje Otce a vyhání Parakléta“). Ačkoliv se na první pohled jednalo o srozumitelné vysvětlení, obsah a učení Bible nakonec plně vysvětlit nedokázalo. Písmo totiž nedovolí Boží osoby takto zplošťovat. Každá z nich jedná sama za sebe a je jasně odlišitelná od druhé (viz Ježíšův křest; Mt 3,13–17).

Dalším významným pokusem vysvětlit pnutí mezi Kristovou lidskou a božskou přirozeností byly různé formy učení o gradaci božství (obecně známé jako subordinacionismus). Jednalo se o raně křesťanskou snahu vysvětlit vnitrobožské vztahy tím, že se Kristovo božství řadí svou podstatou pod božství Otce. Justin Mučedník je například schopný nazvat Syna „dru-

hým Bohem“ (*deuteros-theos*).

Asi nejvýznamnějším zastáncem formy tohoto učení byl známý myslitel Órigenés. Ten sice zastával božství Syna a Ducha, zároveň je však podřídil Otcí, aby tak udržel Boží jedinnost. Z toho pro něj také vyplýval závěr (v rozporu s novozákonním učením), že se nesmíme modlit k Synu, ale pouze k Otcí, skrze Syna. Díky velkému Órigenovu vlivu se tato podoba trojičního učení rozšířila ve východní části církve. Mnozí historikové se domnívají, že když na scénu přichází se svým učením náš hlavní antagonista Areios, podnítl pouze to, co díky Órigenově nevyjasněnému trojičnímu učení již nějakou dobu doutnalo.

Arciheretik Areios

Areios byl presbyterem v Alexandrii, kde se kolem roku 318 pustil do sporu s tamním biskupem Alexandrem o podstatě Ježíše Krista. Začíná učit o pravé podstatě Otce a Syna, s cílem vyjasnit Órigenovu trojiční teologii. Na základě novoplatónských principů o prazákladním bytí, které je samotné nezávislé a nestvořené, došel k závěru, že tuto podstatu může mít pouze Otec, jinak by hrozil ditheismus (doslova „dvojbožství“). Syn je zrozený z Otce ve smyslu stvořený – se všemi důsledky. Tím postavil Syna svou podstatou jednoznačně na stranu stvoření.

Podle Areia je Ježíš Kristus sice božskou bytostí, ta je však ve výsledku stvořená Otcem. Syn byl prvním a největším z Božího stvoření. Otec skrže Syna tvoří vše. Syn je tedy jakýmsi polobohem, nicméně byl sám Otcem

stvořen z ničeho. Pouze Otec je věčný a nestvořený Bůh. Veškeré výsady, které Syn má, neplynou z jeho přirozenosti, ale z Boží milosti. Tento pohled se odráží ve známém Areiově rčení, které razil ve svém hlavním díle „Hosťina“ (*Thaleia*), kde píše o Synu že „byla doba, kdy nebyl“ (Ἦ ποτε ὄτε οὐκ ἦν). Areios měl se svými následovníky za to, že tímto pojetím chrání základní pilíř pravého náboženství, tedy monoteismus. Věřil, že by víra v Synovo pravé božství nevyhnutelně vedla k nějaké formě biblicky zapovězeného polyteismu (tato věrouka je dodnes s určitými variacemi zastávána svědky Jehovovými a věroučně unitářskými systémy).

Komplikovanost celého sporu ještě prohloubila skutečnost, že se Areios nezdíral odvolával na učení Písma: od nauky o monoteismu až po celou řadu zmínek o Ježíšově podřízenosti Otci, omezenosti, nevědoucnosti a proměnlivosti. Nicméně tento zjednodušující přístup k Bibli (někdy nazýván „biblicismus“) nejenže nebral dostatečně v potaz ostatní biblické údaje o pravé identitě Syna, ale také vycházel z filozofií pokřiveného pohledu na samotného Boha.

Tím se rozhořel otevřený spor. Kolem roku 320 shromáždil biskup Alexandr na regionálním synodu egyptské biskupy, kteří Areia s jeho pohledy odsoudili a sesadili. Ten se však nemínil svých přesvědčení vzdát. Odešel do Palestiny, kde získal podporu velké části východních biskupů, jelikož mnozí z nich studovali u stejného učitele, Lúkiana z Antiochie (který

podle některých historiků zastával podobnou christologii jako později sám Areios).

Není jasné, zda Areiovi podporovatelé jeho postojům do důsledku rozuměli, jisté je, že se blížili Órigenově důrazu na subordinaci Syna, který byl na východě velmi rozšířený. S Órigennem se však arianismus rozcházel v zásadním bodě, a to v otázce Ježíšovy podstaty. Tu východní teologové chápali jako nestvořenou, byť podřízenou Otci. Tímto se celý spor ještě více komplikoval. Začínalo být zřejmé, že bude třeba se k němu postavit čelem.

Nicejský koncil

V reakci na neutuchající kontroverze ohledně podstaty Ježíše jako Syna Božího se po nějaké době rozhodl císař Konstantin I. Veliký svolat roku 325 do své císařské rezidence v Niceji, jedné maloasijské vesnici, která leží nedaleko od Marmarského moře, první ekumenický koncil (či synodu). Sešli se tam biskupové východní církve a také několik klíčových zástupců její západní větve, dohromady přes 300 biskupů (podle pozdější tradice 318, viz Abrahamovi služebníci; Gn 14,14), řada presbyterů a diakonů. Po ediktu milánském, který učinil roku 318 z křesťanství legální náboženskou víru, se jednalo o další krok k integraci křesťanství a panující moci. Po obdobích pronásledování a skrývání, které křesťany od počátku provázelo, se nyní karty obrátily a křesťané jsou pozváni k jednání se samotným císařem! Ten si také dal, podle záznamu církevního historika Eusebia, patřičně záležet na

tom, aby svým zjevem připomínal téměř andělského posla a ochránce nově uznaného křesťanského náboženství. Jeho cílem bylo zprostředkovat řešení, které by učinilo přítrž teologickým polemikám a sjednotilo křesťany ve společném vyznání. Toto vyznání (symbolum) nyní mělo sloužit jako prubířský kámen ortodoxie. Jeho poradci z řad západních biskupů byli silní zastánci Kristova pravého božství, a tak se i sám Konstantin ve výsledku zasadil o formulaci, kterou dnes známe jako nicejské vyznání víry, přestože konečné znění dostalo až na druhém ekumenickém koncilu o padesát let později (viz níže). Je rozděleno do tří článků, tedy vyznání víry v Otce Stvořitele, Syna Vykupitele a Ducha svatého. Toto vyznání, či „krédo“ známé jako Nicaenum, bylo přímou odpovědí na teologické názory Areia a jeho následovníků. Klíčová část vyznává podstatu Ježíše Krista následovně:

*Bůh z Boha, Světlo ze Světla,
pravý Bůh z pravého Boha,
zrozený, nestvořený,
jedné podstaty s Otcem,
skrze něho všechno je stvořeno.*

Zde nacházíme nejen jádro nejvýznamnějšího křesťanského vyznání, ale podstatu samotného křesťanství. O těchto řádcích byly napsány stohy knih a stohy teologických pojednání. Ať už bychom k nim chtěli dodat cokoliv, dotkneme se celé problematiky pouze povrchně.

Klíčovým pojmem, který nám pomůže vrhnout světlo na ostatní pojmy, je zároveň i ten, který v minulosti

vzbudil nejvíce kontroverzí. Jedná se o řecký pojem *homoúsios* (ὁμοούσιος). V našem textu se skrývá pod překladem „jedné podstaty“ [s Otcem] (ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ). Je složeninou přídavného jména *homos* tedy „stejný“ a přičestí *úsia*, což znamená „bytí“ či „podstatu“. Jinými slovy se zde o Synu vyznává, že je stejné podstaty jako Otec: je „soudpodstatný“ či „soubytý“. Jak jsme viděli, tvrzení, že Ježíš Kristus je Bůh, mohlo být v mnoha ohledech překrouceno k té či oné teologické perspektivě. Proto krédo upřesňuje, co se pojmem Bůh myslí. Nenechává ani smítko pochyb, o jakém božství je zde řeč. Stejně božství, které má Otec, má i Syn. Stejný „materiál“, „z něhož je Bůh“ (*quiditas*), náleží i Synu (samozřejmě mluvit o materiálu v kontextu božího bytí je vzhledem ke konotacím češtiny značně nepatřičné, přibližuje však pojem „podstata“). Pokud je Otec věčný, neměnný, všemohoucí Bůh, je stejně tak i Syn věčný, neměnný, všemohoucí Bůh. Nelze tedy mluvit o Ježíšově božství v odvozeném slova smyslu. Syn je sice „zrozený“ (γεννηθείς), což s ohledem na soudpodstatnost nemůže znamenat, že je „stvořený“ (γενηθείς). Syn je Bohem ne z Otcovy vůle, nýbrž z jeho podstaty. Je „pravý Bůh z pravého Boha“. Termín *homoúsios* staví Syna jednoznačně a neodvolatelně na stranu Boha. Tento závěr byl v přímém rozporu s Areiovým učením, které koncilní otcové v závěru odsoudili jako heretické a prohlásili jej za *anathema* tedy „prokleté“.

Homoúsios vs. homoiúsios

Nicejský koncil sice soupodstatnost Syna s Otcem, a tím i Synovo pravé božství jednohlasně obhájil, ke kýžnému sjednocení rozepřených stran to však přesto nevedlo.

Nejenže nevzbuzoval termín *homoúsios* svým mimobiblickým původem důvěru, východní Origenovský subordonacionismus měl navíc stále v živé paměti spor se sabeliány (či modalisty), kteří používali pro zdůraznění jednoho božství tentýž termín (který byl z toho důvodu roku 268 odsouzen na synodu v Antiochii). Vznikly tak defacto tři teologické frakce:

1) Strana ariánů – kteří tvrdili, že Syn je stvořená bytost a svou podstatou, tedy bytím, je kategoricky jinou bytostí než Bůh.

2) Strana nikajských teologů – kteří zastávali Synovu soupodstatnost s Otcem, a tedy jeho pravé božství.

3) Origenovská strana – někdy také zvaná jako semiariáni, zahrnovala většinu tehdejších východních biskupů, kteří sice hájili Synovu věčnou, nestvořenou, božskou podstatu, ale takovou, která je ve svém božství podřadná Otcí.

Tři teologické tábory a jejich odlišné christologické názory bychom mohli názorně také shrnout třemi řeckými pojmy. Již jsme se seznámili s pojmem *homoúsios*, který zastávali nicejští teologové. Jim oponovali ariáni, kteří tvrdili, že Syn je jiné podstaty. Je tedy *heteroúsios* (technicky *anomoios*; Syn je Otcí ve všem „nepodobný“). Mezi nimi stáli východní stoupenci origenovské teologie, kteří hledali mezi

ariánskou a nikajskou pozicí střední cestu.

Tvrdili, že Syn není ani stejné (*homo-*), ani jiné (*hetero-*), ale podobné (*homoi-*) podstaty s Otcem. Nezasvěcený čtenář by mohl být v pokušení považovat tyto debaty, vyjádřené rozdílem jedné řecké ioty (*homoúsios* vs. *homoiúsios*), za teologické cedění komára.

V chápání nicejských teologů, kterým nakonec přitakal celý křesťanský svět, se však jednalo o rozdíl nedorozumitelných důsledků. Syn jednoduše buď je Bůh, nebo není. Pokud mu je pouze podobný, pak nelze mluvit o pravém Bohu a jeho uctíváním se dopouštíme modloslužby.

Athanasius contra mundum

Později se sice ukázalo, že strana origenovská a nicejská k sobě měly teologicky blíž, než se zprvu zdálo, přesto se zpočátku ariánské straně podařilo origenovské přesvědčit, že jsou si svým pojetím christologie blíže než s nicejskými. Na několik let tak získali početní převahu. Tomu významně pomohla i turbulentní politická situace. Následujících 50 let hořkých sporů se totiž neslo v prostředí překotných změn vládnoucích císařů a politických intrik, které celý spor pouze prohlubovaly a komplikovaly.

Právě v období, ve kterém přízeň vlády a početní převahu získává ariánská strana, se zaskvěl neústupný obhájce nicejského pravověří Athanasios z Alexandrie (česky také Atanáš).

Ten se roku 328 stává biskupem v Alexandrii a pouští se do

neohroženého a vytrvalého boje s arianismem. Už jako diákon prokázal Athanasios na nicejském koncilu své argumentační nadání. Svá klíčová literární díla, zejména *O vtělení (De Incarnatione)* a *Pomluvy proti ariánům (Contra Arianos)*, zasvětil protiariánské polemice. Athanasios svou argumentaci nepromýšlel primárně trojičně, ale soteriologicky, tedy v kontextu spásy. Písmo přece dosvědčuje, že nás Bůh přišel mimo jiné vykoupit ze smrtelnosti našeho těla, přetvořit nás ke svému obrazu a darovat nám věčný život. Slovy Písma nás přišel učinit „účastníky jeho božské přirozenosti“ (2Pt 1,4 ČSP). Jak by se to však mohlo stát, pokud ten, kdo nás sjednocuje s Bohem, není sám Bůh? Athanasios píše:

„V Kristu tedy bylo lidské pokolení zdokonaleno, a tak obnoveno, jak bylo i na počátku, nebo spíše s ještě větší milostí. Neboť jestliže jsme povstali z mrtvých, již se nebojíme smrti, nýbrž budeme v Kristu provždy vládnout v nebi. To se však stalo proto, protože vlastní a z Otce pocházející slovo Boží samo obléklo tělo a stalo se člověkem.“

Athanasios neúnavně poukazuje na skutečnost, že pouhé stvoření (či polobůh), které je svým bytím od Boha Otce kategoricky oddělené, by nás nemohlo přivést zpět k Otci a učinit nás Božími syny. Podobně jako mnozí další také zdůrazňoval, že uctívát Syna s podstatou jinou než v pravdě božskou by bylo neobhajitelné modlářství.

Svou neústupnost prokázal Athanasios i svým životem. Podstoupil více

než pět vyhnanství, z nichž některá trvala dlouhé roky, jen proto, že se pevně držel Nicaena.

V bouřlivém politickém klimatu plněm zvrátů neměnil Athanasios kabát podle toho, co by pomohlo jeho církevní kariéře. Trval na svém přesvědčení i v době, kdy se zdálo, že se celý svět obrací na ariánskou víru. Athanasios si stál na svém takřka proti celému světu, a proto se až dodnes praví: *Athanasius contra mundum* („Atanáš proti světu“).

Nicejské vyznání dnes

Na Athanasiův neutuchající boj za nicejskou ortodoxii navázali v polovině 4. století kapadočtí otcové. Ti nauku o soupodstatnosti nejen zásadně propracovali, ale také se zasadili o obhajobu božství Ducha svatého, které čelilo útokům v kontroverzi s tzv. *pneumatomachoi* („bojovníky proti Duchu“). Poté co nastoupil na trůn v roce 364 císař Valentinian, pověřil správou východní části říše ariánského vladaře Valenta. Ten se pustil do pronásledování jak nicejských, tak órigenovských křesťanů, což obě strany zásadně sblížilo a nakonec je to v odporu vůči arianismu úplně sjednotilo. Po nástupu nového pronicejského císaře Gratiana vyústil v roce 381 nově sjednocený odpor proti arianismu dalším ekumenickým koncilem, který se odehrál v Konstantinopoli (Cařihradu). Ten předchozí nauku nicejského vyznání víry potvrdil a doplnil ji o nauku o Duchu svatém, o kterém původně nicejské vyznání nic konkrétního neříká. Finální podoba kréda je sice dnes

známá jako nicejské vyznání víry (či jednoduše „krédo“), ve skutečnosti se však jedná o nicejsko-cařihradské vyznání víry pocházející až z roku 381. V každém případě toto vyznání obsahuje i věcně odráží nicejské vyznání z roku 325. V této podobě se dodnes vyznává nejen v církvi pravoslavné a římskokatolické, ale také v mnoha protestantských církvích.

Viděli jsme tedy, že je příběh nicejského vyznání protkaný celou řadou zvratů, a to nejen teologických, ale i politických, které svědčí o silném lidském vlivu – často ve větší míře, než si samotní křesťané připouštějí. To nám připomíná, že žádné vyznání, nehledě na jeho nesmírnou důležitost, nelze postavit na roveň Písma svatého. Bylo by však naivní domnívat se, že spletité historické okolnosti nicejského kréda mohou být záminkou k ignorování jeho závěru. Nepůsobí Pán Bůh svrchovaně své záměry právě uprostřed lidského, často hříšného počinání? (Viz Josefovo vyznání Boží svrchovanosti v Egyptě; Gn 45,5; 50,20.)

Po sedmnácti stoletích církevní historie vidíme snad lépe než kdy dřív, že pravda o Bohu Otci, Stvořiteli nebe a země a jeho jednorozeném, soupodstatném Synu, který se stal člověkem pro nás a naši spásu, kterou nám přináší působení Ducha svatého, je učení, které nejen obstálo v testování časem, ale které také unikátním způsobem odráží a chrání zvěst novozákonního evangelia o Bohu, který se stal člověkem, aby nás vykoupil z prokletí hříchu. Nemělo by nás proto překvapit, že ačkoliv se protestanští reformátoři

snažili očistit církevní praxi od nebiblických nánosů lidské tradice, nicejské vyznání víry zůstalo ve všech hlavních větvích reformace zachováno, vyučováno a vyznáváno jako shrnutí biblické pravdy. Nikdy nepřestalo být považováno za základní a zásadní vyznání křesťanské teologické identity.

Každá generace věřících se musí zasadit o to, aby nezůstal obsah tohoto vyznání pohřben jako relikv historie, ale aby byl znovu vykládán, vysvětlován, obhajován a vyznáván. Protože ten, kterého Nicejské krédo vyznává, je „tentýž včera, i dnes i navěky“ (Žd 13,8).

A toto je život věčný: Aby poznávali tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista. (J 17,3 ČSP)

Nicejské krédo:

*Věřím v jednoho Boha,
Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země,
všeho viditelného i neviditelného.
Věřím v jednoho Pána
Ježíše Krista,
jednorozeného Syna Božího,
který se zrodil z Otce
přede všemi věky:
Bůh z Boha, Světlo ze Světla,
pravý Bůh z pravého Boha,
zrozený, nestvořený,
jedné podstaty s Otcem,
skrze něho všechno je stvořeno.
On pro nás lidi
a pro naši spásu
sestoupil z nebe,
skrze Ducha svatého
přijal tělo z Marie Panny
a stal se člověkem.*

*Byl za nás ukřižován,
za dnů Pontia Piláta,
byl umučen a pohřben.
Třetího dne vstal z mrtvých
podle Písma.
Vstoupil na nebesa,
sedí po pravici Otce.
A znovu přijde, ve slávě,
soudit živé i mrtvé
a jeho království bude bez konce.
Věřím v Ducha svatého,
Pána a Dárce života,
který z Otce (i Syna) vychází,
s Otcem i Synem je zároveň
uctíván a oslavován
a mluvil ústy proroků.
Věřím v jednu svatou,
všeobecnou apoštolskou Církev.
Vyznávám jeden křest
na odpuštění hříchů,
očekávám vzkříšení mrtvých
a život budoucího věku.
Amen.*

Mojmír Adámek je členem církve Biblické společnosti křesťanů v Kroměříži (krestanekromeriz.cz)

RANÁ CÍRKEV A BOŽSTVÍ KRISTA

Nathan Busenitz

Věřila raná církev v božství Krista?

Zeptejte se průměrného muslima, unitáře, svědka Jehovova nebo třeba

jen nekřesťanského skeptika, který četl nebo viděl *Šifru mistra Leonarda*, a budou chtít vás přesvědčit, že odpověď zní, ne. Podobné zdroje jako *Šifra* nám říkají, že božství Krista je učení, které bylo objeveno několik století po Ježíšově smrti jako výsledek vlivu pohanství na církev čtvrtého století, v době, kdy přijala římská říše křesťanství jako své oficiální náboženství.

Především císař Konstantin je obviňován, že pozdvihl Ježíše na úroveň božství, což byl počín dalekosáhlého významu, kterého se podařilo dosáhnout na nicejském koncilu v roce 325. Dan Brown to vyjadřuje (ústý jedné ze svých literárních postav) následovně: „Ježíšovo ustanovení ‚Synem Božím‘ bylo oficiálně navrženo a přijato volbou na nicejském koncilu. ... Když Konstantin oficiálně schválil Ježíše jako Božího Syna, obrátil Ježíše v božskou bytost, která sahala nad rámec světa lidí, v entitu, jejíž síla je nenapadnutelná.“

Jak mohou věřící odpovědět na taková obvinění?

Nejllepší odpovědí je samozřejmě dokázat z Písma, že Ježíš je Bůh. Můžeme si být jistí, že raná církev uznávala Ježíšovo božství (a my bychom měli mít stejnou víru), protože Nový zákon tuto pravdu jasně učí. Důkazy najdeme na mnoha místech Bible. Aniž bychom zacházeli v této věci do podrobností, uvádím malý vzorek textů, které vyučují božství Krista: Izajáš 9,6; Matouš 1,23; Jan 1,1.14.18; 20,28; Skutky 20,28; Římanům 9,5; 1. Korintským 1,24; 2. Korintským 4,4; Filipským 2,6; Koloským 1,15–16; 2,9;

Titovi 2,13; Židům 1,3.8; 2. Petrův 1,1; 1. Janův 5,20.

Co nám však praví církevní historie mimo stránky Nového zákona? Uznávali církevní otcové božství Ježíše Krista? Nebo začali křesťanští vedoucí vyznávat víru v Boha Syna až ve čtvrtém století (po konání nicejského koncilu)?

Ačkoli neuvádím vyčerpávající seznam, přináším několik citací přednicejských církevních otců, které dokládají jejich víru v božství Ježíše Krista. Všichni tito raní křesťanští teologové žili před začátkem vlády Konstantina a před konáním nicejského koncilu. A jako takoví nám zajišťují nevyvratitelný důkaz (z postnovozákonní éry), že Konstantin nebyl prvním člověkem církevní historie, který vyznával toto učení. Naopak, prvotní církev věřila, že Ježíš je Bůh, již od doby apoštolů.

(V každé citaci potvrzením zvýrazňuji klíčovou frází.)

1. **Ignác z Antiochie** (50–117): „Vždyť náš Bůh, Ježíš Kristus, byl počat z Marie podle Božího plánu, a to jak ze semene Davidova, tak z Ducha svatého.“ (Ignác, *List Efezským*, 18,2)

2. **Ignác**: „Protože nyní je mnohem zjevnější, že náš Bůh, Ježíš Kristus, je v Otci.“ (Ignác, *List Římanům*, 3,3)

3. **Ignác**: „Oslavuji Ježíše Krista, Boha, který vás učinil velice moudrými, vždyť jsem vyzpovídal, že pevně stojíte v nepohybné víře, takřkajíc přibíti ke kříži Pána Ježíše Krista.“ (Ignác, *List Smyrenským*, 1,1)

4. **Polykarp ze Smyrny** (69–155): „Nyní kéž Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista a sám věčný velekněz, Syn

Boží Ježíš Kristus, vás buduje ve víře a pravdě..., a nás, kteří jsme s vámi a všechny pod nebem, kterí ještě uvěří v našeho Pána a Boha Ježíše Krista a Jeho Otce, který jej vzkřísil z mrtvých.“ (Polykarp, *Filipským*, 12,2)

5. **Epištola Barnabášova** (napsána asi 70–130): „Jestli se Pán podrobil utrpení pro naše duše, ačkoli je Pánem celého světa, kterému Bůh řekl při založení světa, učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby, jak je tedy možné, že se podrobil utrpení z rukou lidí?“ (*Epištola Barnabášova*, 5,5)

6. **Justyn Mučedník** (100–165): „A že Kristus, který je Pán a Bůh Syn Boží a který se dříve zjevil v moci jako člověk, jako anděl a ve slávě ohně jako keř, tak se také projevil při soudu vykonaném nad Sodomou a v plnosti se ukázal tím, co bylo řečeno.“ (Justyn Mučedník, *Dialog s Tryfónem*)

7. **Justyn**: „Nejdříve mi dovolu znovu probrat prorocství, což chci udělat, abych dokázal, že Ježíš je nazýván jak Bůh, tak Hospodin zástupů.“ (tamtéž)

8. **Justyn**: „Otec vesmíru má Syna, který je také, jako první zplozené slovo Boží, dokonce Bůh. A od pradávna se zjevoval ve formě ohně, v podobě anděla Mojžíšovi a dalším prorokům. Ale nyní, v době tvé vlády, se stal, jak už jsem řekl, člověkem z panny...“ (Justyn Mučedník, *První apologie*)

9. **Tacián** (110–172): „Nejednáme jako pošetilci, ach, Řekové, ani nepro násíme prázdná slova, když vám ohlašujeme, že Bůh se narodil v podobě člověka.“ (Tatian, *Řeč k Řekům*)

10. **Melito ze Sard** (zemř. cca 180):

„Ten, který se vznášel na zemi byl sám pověšen; ten, který upevnil nebesa, byl sám upevněn hřeby; ten, který drží zemi, byl sám držen na dřevě; Pán všeho byl ponížen v nahém těle – Bůh usmrcený! ... Aby nemohl být viděn, světla se odvrátila a den se stal temnotou – protože zavraždili Boha, který nahý visel na dřevě. ... To je ten, který stvořil nebesa a zemi a na počátku spolu s Otcem utvořil člověka, ten, který byl předpovězen skrze zákon a proroxy, který na sebe vzal tělesnou podobu v panně, který byl pověšen na dřevo, který byl pohřben do země, který vstal na místě mrtvých a vystoupil na nejvyšší nebesa a sedí na pravici Otce.“ (Melito, 5. ANF, VIII:57)

11. **Ireneus z Lionu** (120–202): „Ode všech obdržel svědectví, že byl skutečný člověk a že byl skutečný Bůh, od Otce, od Ducha, od andělů, od samotného stvoření, od lidí, od odpadlých duchů a démonů.“ (Ireneus, *Proti bludům*, 4.6.7.)

12. **Ireneus**: „Kristus Ježíš je náš Pán a Bůh a Spasitel a Král podle vůle neviditelného Otce.“ (tamtéž, 1.10.1)

13. **Klement Alexandrijský** (cca 150–215): „Toto Slovo, tedy Kristus, původce obojího, především našeho bytí (protože on byl v Bohu) a také našeho blahobytu, právě toto slovo se nyní zjevilo jako člověk, on sám byl jak Bůh, tak člověk – Autor veškerého našeho požehnání. Jím jsme, když jsme vyučováni dobrému životu, posláni na cestu k životu věčnému. ... Slovo, které nám na počátku jako Stvořitel udělilo život, když nás utvořilo, nás učilo žít dobře, když se

zjevilo jako náš Učitel; aby nás pak jako Bůh mohlo vést k životu, který nikdy nekončí.“ (Klement Alexandrijský, *Výzva pohanům*)

14. **Tertulián** (cca 160–225): „Protože jedině Bůh je bez hříchu a jediný člověk bez hříchu je Kristus, protože Kristus je zároveň Bůh.“ (Tertulián, *De testimonio animae – Svědectví duše*)

15. **Hippolytus** (170–235): „Samotné Slovo tohoto Boha je ze samotného Boha. Proto také Slovo je Bůh, je božské podstaty.“ (Hippolytus, *Refutatio Omnium Haeresium – Vyvrácení všech herezí*)

16. **Órigenés** (cca 185–254): „Ježíš Kristus ... v posledních časech, sám sebe zmařil (vzdal se své slávy), stal se člověkem a ač Bůh, byl vtělen, a i když byl učiněn člověkem zůstal Bohem, kterým již byl.“ (Órigenés, *O základě, předmluva*)

17. **Novacián z Říma** (210–280) „Protože Písmo stejnou měrou vyhlašuje Krista také jako Boha, jako vyhlašuje samotného Boha jako člověka. Stejnou měrou popisuje Ježíše Krista jako člověka, jako popisuje Krista Pána jako Boha. Protože ho nepředkládá jen jako Syna Božího, ale také jako Syna člověka. Ani neříká jen Syn člověka, ale také má ve zvyku mluvit o něm jako o Synu Božím. Takže když je z obojího, pak je obojím, protože kdyby byl jen jedním, nemohl by být tím druhým. Protože sama přirozenost předepsala, že o něm musíme věřit, že je člověk, který je z člověka a tatáž přirozenost předepsala, že o něm také musíme věřit, že je Bůh, který je z Boha. ... Proto ať ti, kteří

rozumí, že Ježíš Kristus, Syn člověka, je člověk, rozumí také, že tentýž Ježíš je zván také Bohem a Synem Božím.“ (Novacián, *De trinitate – O Trojici*)

www.thecripplegate.com

JAK MI POMÁHÁ ZNALOST CÍRKEVNÍ HISTORIE SPRÁVNĚ ROZUMĚT PÍSMU?

Eric C. Smith

Potřebujeme nejen pomoc, abychom rozuměli, co nás učí Bible, potřebujeme také živé předlohy, podle kterých budeme uvádět její učení do života.

Anglický teolog J. I. Packer často vyprávěl, jak ho požádali, aby sloužil jako mladší knihovník ve studentské organizaci Inter-Collegiate Christian Union. Packer byl tehdy devatenáctiletý student na Oxfordu a byl křesťan teprve asi jeden rok. Byl tehdy hrozně sklíčený svým neúspěšným zápasem s hříchem a stagnujícím růstem. Přijímal také učení vítězné odnože křesťanského života, což celou situaci ještě zhoršovalo. A tak se stalo, že Packer začal ve špinavém sklepe třídít knižní dary, které knihovna před

časem dostala. A jak ty hromady pročítal, narazil na nerozřezaný soubor děl starého puritánského kazatele Johna Owena. Zaujaly ho názvy vytištěné na hřbetě šestého dílu: *O hříchu přebývajícím v nitru věřícího* a *O umrtvování hříchu*. Packer rozřezal 300 let staré stránky a objevil poselství o posvěcení, které bylo neobyčejně věrné Písmu, realistické, plně naděje a života. Od té doby byl jiný člověk.

Církevní historie nás často může podobně překvapit. Nenabízí nám neomylného průvodce vírou a životem – od toho máme Bibli –, ale předává nám úžasné pozvání. Láká nás do společnosti našich spoluvěřících, kteří ve své době milovali, poslouchali a žili totéž vzácné Boží slovo jako my. Když zvažují, jak pomáhá studium církevní historie našemu cholení s Kristem, vybaví se mi tři výhody.

Výklad

„Mé svědomí je zajatcem Božího slova,“ zní slavné prohlášení Martina Luthera. V křesťanském životě je naší nejvyšší autoritou jediné Písmo, jak nám Luther a další reformátoři připomínají. Přesto nám lidé náležející Bohu v časech dávno minulých slouží jako neocenitelní partneři při výkladu a aplikaci Písma do našich dnešních životů.

Například když církev čtvrtého století zažívala zmatky ohledně osoby Krista, Atanáš zkoumal Písmo a odvážně prohlašoval, že Ježíš Syn je „pravý Bůh z pravého Boha“. Nedlouho potom vstoupil Augustin do debaty s Pelagiem. Uvedl na pravou míru, jak se

skutky a spravedlnost odráží v našem srdci a trval na tom, že jsme spaseni jedině vírou. V jedenáctém století nám Anselm pomáhá pochopit, proč se stal Bůh člověkem, jediným prostředníkem, který byl schopen zaplatit dluh za hříchy, který jsme měli před svatým Bohem. V šestnáctém století Luther našim znepokojeným srdcím nejenom vyhlásil spasení z víry, ale také nás volal ke službě Bohu celým životem, když objevil biblické učení o povolání. Kdykoli si dnes čtu Bibli, mám užitek z díla těchto věrných vykladačů Písma a jim podobných.

Když vy i já čteme a vykládáme Písmo, stojíme na konci dlouhé řady bratří a sester, kteří se těžce namáhali, aby vytrvali, ubránili, porozuměli a žili tutéž knihu jako my. Z jejich dřiny přijímáme nezměrný užitek! Kde bych byl, stejně jako J. I. Packer, bez hlubokého zápasu puritánů s učením o posvěcení? Nebo bez Whitefieldova zapáleného soustředění na nezbytnost nového narození? Nebo bez pečlivého rozboru pravého probuzení od Jonathana Edwardse? Pokaždé, když svému sboru vysvětluji, jak je důležité být „plný Ducha“ z Efezským 5,18, vzpomenu si, jak pro mě Adrian Rogers přivedl tuto pravdu k životu v jednom konkrétním kázání z poloviny 80. let minulého století. A mohl bych pokračovat.

Studium historie církve nám pomáhá vykládat Bibli. Ne, křesťané žijící v minulosti nenašli vždy správný výklad. Například Augustinovu eklesiologii raději pominu, ačkoli z jeho soteriologie jsem nadšený. A mnohým svatým minulosti možná posloužilo

dobré pavlovské očišťování k uspokojení asketického sklonu jejich mysli. Když z Boží milosti dohlédneme dále nebo některé věci uvidíme jasněji než oni, pak jen proto, že stojíme na rame-nou těchto obrů.

Napodobování

Nepotřebujeme pomoci jen při porozumění biblického učení, potřebujeme také živoucí vzory, aby nám ukázaly, jak uvést ono učení do života. Samotné Písmo nás vybízí:

Bratří, napodobujte mne. Hleďte na ty, kdo žijí podle našeho příkladu. (Fp 3,17)

Vzpomínejte na své vůdce, kteří k vám mluvili Boží slovo, pečlivě pozorujte, jaký byl konec jejich života, a napodobujte jejich víru. (Žd 13,7 ČSP)

Abychom dokázali žít křesťanský život, potřebujeme vzory. Historie církve nám přináší zástupy bratří a sester z různých dob, kteří věřili zaslíbením, poslouchali příkázání a sehráli svou roli v tomto velkolepém příběhu.

Například myslím na odvážnou reformační činnost Skota Johna Knoxe, který často opakoval, že „jeden člověk s Bohem je většina“. Často jsem nacházel povzbuzení v radostné kazatelské vytrvalosti anglikána Charlese Simeona, který překonal roky bolestného odporu ke své službě Kristově církvi a vydržel zde 54 věrných let. Když se cítím přemožen břemenem svých úkolů, vzpomenu si na slova Williama Careyho, otce moderní misie: „Mohu se plahočit. Mohu vydržet jakoukoli formu pronásledování. Jsem dlužen všechno.“ Kdo by odolal a nebyl by pohnut překrásným křesťanským

svědectvím Corrie ten Boom, evangelizačním zápallem Johna Lelanda nebo Petera Cartwrighta nebo dětskou důvěrou George Müllera v Boha, který plní svá zaslíbení. Bez ustání hledíme na podobné muže a ženy, protože oni bez ustání hleděli na Krista a jeho Slovo.

Někdy se jejich pohled samozřejmě odchýlil. Když budete tyto historické osobnosti sledovat dostatečně dlouho, zjistíte, že to nejsou svatí poskládání z barevných sklíček, ale muži a ženy se stejnou přirozeností jako my (Jk 5,17), kteří jsou dostačujícím empirickým důkazem platnosti učení o úplné zkaženosti člověka a o hříchu přebývajícím v nitru člověka. Ti nejlepší Boží lidé byli poddáni zmatené rozporuplnosti, hloupé malichernosti, měli strašná slepá místa, dopustili se kompromisů a nejvyšší zkaženosti. Ale jak nám připomíná Pavel, i tyto vlastnosti nám poskytují důležitá poučení. O našich izraelských předchůdcích píše:

„Tyto věci se staly příkladem pro nás, abychom nebyli žádostivi zlých věcí, jako oni byli žádostivi.“ (1K 10,6)

Máme se mnoho co učit z uklouznutí, bloudění a vzpour, které se odehrály v naší rodině víry.

Místo aby rostla naše sklíčenost nad špatnými příklady z historie církve, měly bychom je přijímat jako milostivé Boží varování.

A tak kdo si myslí, že stojí, ať hledí, aby nepadl. (1K 10,12)

Ty nejméně lichotivé události z církevní historie by nás měly pokořovat. Jestli jsou schopni hříchu oni, pak jsem

i já. Jestli tomu oni ve své době rozuměli tak špatně, čemu dnes rozumím špatně já? Také se nám může dostat jistého povzbuzení, když si uvědomíme, že nikdy neexistovala dokonalá církev nebo neposkvrnění služebníci: Pán Ježíš pro vykonání svého díla nikdy nehledal bezchybný materiál.

Inspirace

Historii církve potřebujeme, abychom z ní čerpali inspiraci.

„Proto i my, obklopeni takovým zástupem svědků, odhodme všechnu přítěž i hřích, který se nás tak snadno přichytí, a vytrvejme v běhu, jak je nám uloženo...“ (Žd 12,1)

Křesťanský život je vytrvalostní běh: dlouhý, vyčerpávající a vyžadující neustálou víru v neviditelného Boha, který nás povolal. Někdy jsme na pokraji sil, takže se sotva vlečeme kupředu. Ale nejsme první, kdo tento ultramaraton běží. Nespočet mužů a žen napříč věky slyšelo stejně jako my Ježíšovo povolání a nastoupilo do tohoto závodu víry. Jejich životní podmínky a výzvy byly jiné než naše, ale lpěli na stejných zaslíbeních a lnuli ke stejnému věrnému Bohu, který je vedl míli za unavující míli, dokud je nedovedl domů. Nyní nás tito svatí obklopují ve slávě jako „svědkové“ a dosvědčují, že Ježíš je hoden každého jednotlivého kroku.

Jestli nás historie inspiruje příběhy jednotlivých věřících, pak nás také nutí pozvednou zrak výše, ke svrchovanému Bohu, kterému tito učedníci sloužili. Příběh církve nám připomíná, že tentýž Bůh, který k nám hovoří skrze Písmo, trvale jednal napříč

dějiny, plnil svá zaslíbení, udržoval svůj lid a rozšiřoval království Pána Ježíše Krista. Historie církve nás povzbuzuje stejným poselstvím, jako dal Bůh Danielovi: pozemská království povstávají a zanikají, ale Synu člověka byla dána veškerá moc a jeho svatí pochodují dál (Da 7,1–28). Ježíš nikdy nepřestal stavět svou církev a brány pekla ji nepřemohou (Mt 16,18). Náš Bůh si pro sebe vykoupil zástupy lidí z každého národa, kmene a jazyka větší, než kdokoli může sečíst (Zj 7,9–10). A to je pravda, dokonce když se příběh zdá být v časech nejtemnějších. Jak to vyjádřil G. K. Chesterton: „Křesťanství mnohokrát zemřelo a opět bylo vzkříšeno, protože má Boha, který zná cestu z hrobu.“

Lidé, kteří znají takového Boha, mohou se srdcem plným naděje vydržet téměř cokoli. Myslete na Thomase Ridleyho a Hugha Latimera svázané v roce 1555 k upálení na oxfordské Broad Street za to, že podporovali protestantské reformy v Anglii. Když byla pochodeň zapálena, Latimer údajně poznamenal: „Buď dobré mysli, mistře Ridley, a chovej se jako muž. Dnešního dne zapálíme z Boží milosti v Anglii takovou svíci, která, věřím, nikdy neuhasne.“ Taková důvěra pochází ze známosti Pána dějin. Způsobí, že očekáváte velké věci a snažíte se vykonat velké věci ve jménu Ježíše. Vkládá píseň do úst mučedníků, ocelově pevnou víru do nitra reformátorů a smích do srdcí všech Božích dětí. Bůh je věrný tomuto velkému příběhu, který řídí, a všem maličkým lidem, kteří v něm mají úlohu.

Závěr

Často myslím na ten osudový den, kdy sfoukl mladý J. I. Packer prach z Owenova díla, podobně jako Jóšiáš, který znovu objevil svitek Deuteronomia. Je to pro mě velmi osobní příběh, protože šedesát let poté, co se Packer setkal s Owenem, setkal jsem se s Packerem. Byl jsem také duchovně sklíčený student, plný hříchu a zmatku. Ale z Boží milosti jsem se chytil Packerovy knihy *Quest for Godlines* (Důvod ke zbožnosti) a narazil jsem na tutéž víru vzpružující puritánskou teologii, kterou objevil desetiletí předtím. Stejně jako Packer jsem už nikdy nebyl stejným člověkem. Právě tak vás může překvapit historie církve. Zkuste se o tom sami přesvědčit.

Vzpomeň na dávné dny, zvažuj roky z generace na generaci. (Dt 32,7)

www.equip.sbts.edu

JEDNA CÍRKEV

Joel Beeke

Nicejské krédo vyznává „jednu církev“ (*unam ecclesiam*) a má tím na mysli, že je církev postavena na jedné skále, jednom Spasiteli, jednom vyznání. Westminsterské vyznání dodává, že jednota církve je v Ježíši Kristu. „Katolická neboli univerzální církev, která je neviditelná, zahrnuje plný počet vyvolených, kteří byli nebo jsou nebo budou shromážděni v jedno, pod

Krista, její Hlavu; a je nevěstou, tělem, plností toho, který naplňuje všechno ve všem“ (kapitola 25.1).

Je-li církev Kristovo tělo a on jeho hlava (Ko 1,18), pak to znamená, že Kristus a jeho církev se navzájem doplňují, jelikož tělo a hlava nemohou být jedno bez druhého.

Wilhelmus à Brakel trefně vyjádřil tuto pravdu, když řekl, že církev a Kristus jsou vlastnictvím jeden druhého. Jejich jednota je stvrzena darem, který Kristus věnoval církvi, Kristovou koupí církve a vítězstvím, kterého dosáhl pro církev, přebýváním Kristova Ducha uprostřed církve a odevzdáním se církve ve víře a lásce Kristu.

Kristova plnost

Přemýšlet o Kristu bez církve znamená oddělovat, co Bůh spojil ve svatém svazku. Církev je s Kristem organicky spojená. V Kristu zapustila kořeny, na něm postavila základy (Ko 2,7), je oděna do Krista (Ř 13,14) a nemůže bez Krista žít (Fp 1,21).

„Církev je v Kristu, jako byla Eva v Adamovi,“ napsal Richard Hooker. Církev je Kristovou plností, protože je na ni vylita plnost jeho milosti (J 1,16; Ko 2,9–10).

Církev, Kristovo tajemné tělo, „je jako nádoba, do které je vylita Kristova plnost,“ napsal L. S. Thornton. „Naplňuje ji sám sebou.“ Kristovy vlastnosti – pravda, moc, milost, láska, trpělivost, dobrotu, spravedlnost, moudrost – jsou ztělesněním jak ctnosti církve, tak jejich zdrojů.

Údy téhož těla

Všechny údy Kristova těla jsou vzájemně spojeny, vždyť mají společnou hlavu (1K 12). Všichni, kdo vyznávají Krista jako svého jediného Spasitele, jsou „spojeni a sjednoceni srdcem i vůlí, silou víry, jedním a tím samým Duchem,“ říká Belgické vyznání v článku 27. Jsou spojeni jako členové Boží domácnosti, Kristova pospolitost a společenství Ducha.

Různé směry

Je jedno evangelium (Sk 4,12), jedno zjevení (1K 2,6–10), jeden křest (Ef 4,5) a jedna večeře Páně (1K 10,17). A. A. Hodge prohlásil, že jestli je jeden Bůh, jeden Kristus, jeden Duch a jeden kříž, může existovat jen jedna církev. Věřící náležející k této jedné církvi jsou popsáni obrazy Nového zákona jako „sůl země“, „posvěcený chrám“, nové stvoření, „posvěcení otroci“, „synové Boží“ a bojovníci proti satanovi.

Vinný kmen má mnoho ratolestí, ve stádě je mnoho ovcí, na stavbu bylo užito mnoho kamenů. Církev je „rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu“, aby hlásala mocné skutky toho, který ji povolal ze tmy do svého podivuhodného světla (1Pt 2,9).

Rozdělení

Jednost církve v Kristu je nezničitelná, protože pochází od něho. Její jednota však může být zničena nevěností Kristu a odchýlením se od apoštolského vzoru jednoty. A když to nastane, měli bychom cítit stud a zármutek.

Je poznamenána, když nevěnuje-

me pozornost čistotě učení a života (1Tm 6,11–21), když se v ní objevují rozbroje (1K 3,1–23), touha po moci (3J 9), neochota hledat usmíření (Mt 5,23–26), nevykonávání církevní kázně (Mt 18,15–20) a neochota pomoci potřebným věřícím (Mt 25,31–46). Takové hříchy trhají na kusy Kristovo tělo a působí rozkol ve sborech a denominacích.

Z více než 23 tisíc denominací je přes 700 reformovaných. Ale ani takové množství církevních denominací vzniklých z roztržek mezi věřícími nemůže rozdělit pravou rodinu Kristovu.

Rodní bratři a sestry se mohou hádat a rozdělovat, přesto zůstávají členy jedné rodiny. Stejně tak je církev Kristovo tělo s mnoha údy (Ř 12,3–8), jedna rodina Boha Otce (Ef 4,6) a jedno společenství Ducha (Sk 4,32; Ef 4,30–32).

Jak napsal Pavel Efezským:

„Jedno tělo a jeden Duch, k jedné naději jste byli povoláni; jeden je Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, který je nade všemi, skrze všechny působí a je ve všech.“

Nepravá jednota

Správné pochopení jednosti církve by nám mělo pomoci vyvarovat se takové „jednotě“, která jde na vrub poznání pravdy. Některá rozdělení jsou nezbytná, aby udržela pravou církev oddělenou od klamu. „Rozdělení je lepší než souhlas se zlem,“ prohlásil George Hutcheson.

Ti, kteří podporují nepravou jednotu přijímáním omylů a herezí, zapomínají, že rozdělení z důvodu zachování

nezbytných biblických pravd podporuje pravou jednotu Kristova těla. Organizace, která se odvrátí od věrného učení, pravdivého uctívání a poslušné kázně, přestává být církví.

Jak pravil Jan Kalvín: „Ti, kteří si přejí stavět církev na odmítání Slova a jeho učení, staví prasečí chlívky, a ne Boží církve.“ John Brown k tomu dodává: „Trpět v církvi hrubé chyby musí být velmi hříšné. Přináší to opovržení vůči Božím výnosům a svátostem a dává to příležitost satanovi používat svátosti a služebníky jako nástroje vzpoury proti Bohu.“

Život v souladu

Pochopení jednosti církve by nám mělo pomoci vyvarovat se štěpení denominací z důvodu rozkolu kvůli nepodstatným doktrínám nebo osobnostním rozdílům. Samuel Ruthenford varuje: „Je strašný hřích dělat trhliny a díry v Kristově tajemném těle, jen protože na něm ulpěla skvrnka.“

Taková nejednota uráží Otce, který touží vidět, jak jeho rodina žije v harmonii. Uráží i Syna, jenž zemřel, aby zbořil zeď, která rozděluje a působí svár. Také uráží Ducha, který přebývá ve věřících, aby jim pomáhal žít v jednotě.

Členové církve si musí uvědomit, že se nemohou dotknout jediné části těla církve, aniž by zasáhli celek (1K 12). Nejednotnost ovlivňuje celou církev včetně evangelizační práce. V Janovi 17 se Ježíš modlí za jednotu církve, aby lidé věřili, že Bůh poslal svého Syna, aby se stal Spasitelem světa.

Opravdová jednota církve je v neu-

věřitelném kontrastu se sváry světa a je světu znamením jednoty, která panuje mezi Otcem a Synem. Proto mají křesťané usilovat o jednotu církve.

John Murray napsal: „Jsme-li jednou přesvědčeni, že rozdělení Kristova těla je zlé... pak bychom měli být nuceni o tom zlu kázat, abychom také do srdcí ostatních přinesli přesvědčení, aby úpěnlivě prosili o Boží milost a moudrost k nápravě zla a aby našli způsoby a prostředky uzdravení těchto trhlín.“

Jednota náklonnosti

Potřebujeme poslechnout radu Matthew Henryho: „Ve velkých věcech víry buďte jedné mysli, ale když chybí jednota citů, ať je zde jednota náklonnosti.“ Skutečná jednota církve se neprosadí ani výlučným štěpením denominací, ale ani ekumenismem, který obsáhne ty, kdo popírají apoštolské učení.

Skutečná jednota je spíše založena na díle Ducha, který svazuje církev dohromady a jako Kristovu nevěstu ji očišťuje. Duch přebývá v nitru věřících a obdařuje je dary sloužícími k tomu, aby uskutečňovali jednotu. Taková jednota je silným a přitažlivým svědectvím Kristova evangelia.

Pavel tedy nabádá věřící, aby byli jedné mysli v Duchu a aby byli spoutáni a spojeni, takže v každém směru porostou v Kristu (1K 3,1–17; Fp 1,27; Ef 4,1–16). Jednota není něco, co by měli stvořit křesťané, má však být strážena církví všech věků skrze dílo Ducha.

Navzdory štěpení denominací a falešných pokusů udržet jednotu budou

skuteční věřící nadále sjednoceni jako údy jednoho těla Kristova až do konce časů, kdy každé vnější rozdělení zmizí.

V nebi nebudou denominace. Kristova modlitba, aby byli všichni věřící jedno, tam bude naplněna (J 17,20–26). V nebi se jednota Kristova těla naplno rozzáří (Zj 7,9–17). Co nyní jen těžko přijímáme vírou, bude slavně zjevené všem očím.

www.evangelical-times.org

RIZIKA A NEBEZPEČÍ AI PRO KŘEŠŤANA

Marián Možucha

Slovo na úvod

V 1. listu Janově 5,19 je napsáno: „Víme, že jsme z Boha, kdežto celý svět je pod mocí Zlého.“ Nedokážu říct, jak rychle se tento hříšný svět bude vlivem hříchu měnit. Jedno ale vím jistě: z umělé inteligence (AI) vznikl nejefektivnější urychlovač a zesilovač zla všech dob. Dezinformace, kybernetické útoky, nenávistné projevy a manipulativní kampaně se mohou díky AI šířit okamžitě, ve velkém počtu a k miliardám lidí. Často se o AI mluví jako o „novém ohni“ nebo „nové elektřině“. Její skutečné přínosy jsou však často sporné anebo mnohem slabší, než je marketing kolem ní. A navíc

přináší víc než 700 mezinárodně registrovaných rizik a nebezpečí [5].

AI není skutečná „intelligence“ – je to pouze strojová simulace lidského myšlení. Někteří křesťané však chtějí tuto technologii zapojit do duchovní oblasti – jako hlavního aktéra nebo alespoň pomocníka. To vnímám jako problém, protože často ignorují **nebezpečné vlastnosti AI**. Jsou i tací, kteří tvrdí, že kdo AI nepoužívá, je zastaralý nebo kulturně irelevantní. Anebo bez Božího požehnání. Dokonce se pohoršují, pokud se lidé v církevních aktivitách bez AI obejdou. Na takové pohoršování odpovídám Božím slovem:

„Divím se, že se od toho, který vás povolal milostí Kristovou, tak rychle odvrátíte k jinému evangelii.“ (Ga 1,6)

Rozsah článku mi nedovoluje vzpomenout vše, pokusím se ale říct vše podstatné a nezamčlet nepříjemná fakta. Je nutné připomenout, že ne každý se s každým AI nebezpečím osobně setká. Taky nevaruji před specializovanými AI modely, které jsou dlouhodobě optimalizované, spolehlivě testované a specializované. Takových je ovšem málo a nejsou zdarma. Veřejné AI modely takové nejsou. Veřejné AI modely mohou přinést dobré i jednoznačně zlé věci v téže oblasti, proto nesmíme podlehnout marketingu a iluzím o jejich bezpečnosti na základě krátkodobých vlastních zkušeností.

Zápas o pravdu

AI je globální silou, která deformuje pravdu. I biblickou pravdu. Odhaduje se, že AI dnes vytváří přes 90 % obsahu

veškerých informací na internetu [7]. Je schopna generovat dezinformace, konspirační teorie, bludy, překrucovat realitu, manipulovat s významem slov a ohýbat pravdu. Zajímavé je, že v jistém ohledu dokáže s dezinformacemi bojovat a vyvracet je, ale tady tahá za kratší konec. **Ze stejného zdroje vytéká sladká i hořká voda** – jednou pomůže, jindy ublíží. To je v přímém rozporu s biblickou výzvou k jednoznačnosti, čistotě a pravdě. Apoštol Pavel před tím varuje ve svém listu Kološským 2,4:

„Toto říkám proto, aby vás nikdo neoklamal libivými řeči.“

Právě schopnost vytvářet pravdě podobné, libivé výroky je důvodem, proč je AI nepoužitelná jako „duchovní autorita“ nebo „rádce“. Jeví se spíše jako málo talentovaný demagog anebo populistický politik bez vlastního názoru.

V 2. Timoteovi 4,4 čteme:

„Odvrátí sluch od pravdy a přikloní se k bájm.“

A právě to AI často činí. Místo pravdy předkládá „příběhy“, které znějí dobře, ale nejsou skutečné. V kázání, evangelizaci i v biblickém vyučování může být její vygenerovaný obsah škodlivý anebo přinejmenším povrchní.

Navíc umělá intelligence (především ta známá generativní AI) trpí zásadními technickými omezeními [4]:

Často nedokáže správně počítat. Poskytuje nesprávné výsledky i v základní matematice. Paradoxně i po téměř 3 letech intenzivního vývoje a po vítězstvích v matematických soutěžích!

Má potíže s vnímáním času. Nerozumí dobře sledu událostí ani načasování. To je dlouhodobý problém AI již desetiletí.

Nedokáže správně pracovat s kontextem, obzvlášť pokud se podmínky změni nebo zkomplikují. Proto například není schopna vždy správně určit příčinu a následek, proto někdy oběti označí za viníky. Jde o další dlouhodobý problém.

Nedokáže odolat manipulaci a při hackerských pokusech vytváří texty, které manipulativní jsou. Ze zkušeností v boji proti AI kampaním vyplývá, že toto je její největší slabost a riziko.

Neúmyslně nebo „na požádání“ vygeneruje téměř cokoli, protože neví, co je pravda, co je lež, co je dobro a co zlo. A to navzdory mnohým opatřením výrobců.

Zvlášť znepokojivé jsou tzv. deepfakes – realisticky vypadající fotky nebo videa, které ale zachycují falešný obsah. Cílem *deepfakes* je škodit: zničit dobré jméno, zesměšnit, ponížit, lhát. Představme si, že někdo vytvoří video, na kterém říká známý kazatel nebo pastor vulgární slova, popírá evangelium, svádí lidi nebo propaguje podvodné produkty. A lidé tomu uvěří.

AI může „bojovat“ s dezinformacemi – například zobrazovat korektní fakta –, ale často je v nevýhodě, pokud jsou její tréninková data sama plná nepravd. Je tu tedy nerovnováha mezi AI jako generátorem nevěrohodností a AI jako detektorem pravd.

Kde chybí pravda, tam přichází

klam. Křesťan by měl být ve střehu, kdykoliv mu někdo nabízí AI jako prostředek k hlubokému porozumění Písmu a na posílení víry. AI je k pravdě lhostejná. Pravda ji zkrátka nezajímá. Na to by si měli dát pozor zejména teologové a lidé, kteří hluboce ctí Písmo. Osobně doporučuji setrvávat v pravdě, důvěrně se s ní obeznámoval, porozumět jí a nepošilhávat po pokušeních z dílny AI. „Fast food AI pravda“ není pravda, jenom její imitace. Kritické myšlení a ověřování faktů jsou teď důležitější než kdy jindy.

Zápas o mysl

Znepokojivý vliv umělé inteligence se projevuje nejen u nevěřících, ale stále častěji i mezi křesťany. AI se subjektivně zpočátku jevila jako „povzbuzovač kreativity“ a „motor na zvýšení produktivity“. Při dlouhodobém používání však objektivně dochází k opaku. Výzkumy ukazují, že po delším a intenzivním používání AI je možné pozorovat na lidech výraznou ztrátu motivace, oslabení pracovních návyků, kreativity a taky produktivity (v důsledku nárůstu chybovosti a snížení kvality) [2]. U křesťanů může slábnout taky pravidelná komunikace s Bohem, klesá ochota přemýšlet, zápasit, hledat pravdu. Disciplinovaný život víry je postupně nahrazován pohodlností a pasivitou. Jistě, totéž se dá říci taky o intenzivním užívání mobilních technologií, internetu apod. Ale vliv AI je ještě mnohem silnější.

K situaci přispívají i specializované AI aplikace, které umožňují – taky věřícím – podvádět při zkouškách, psaní

projektů nebo při hledání práce. Totéž se děje ve vědeckém a výzkumném prostředí: zkracování cesty, obcházení pravidel, obtížně odhalitelné podvody. Jen málokdo se k tomu přiznává. Ale právě díky AI se tím učí hřešit. Tiše, nenápadně, se souhlasem svědomí, které si vědomě otupí.

Podobné zneužívání se přelévá i do duchovní oblasti. Někteří věřící využívají AI při každém veřejném projevu víry – při přípravě na mládež, biblické hodiny, kázání, nebo dokonce i na veřejné modlitby ve sboru. Jiní si AI nechávají napsat duchovně znějící příspěvky do časopisu, statusy na sociálních sítích, komentáře nebo zprávy do skupin na WhatsAppu, Viberu a dalších komunikačních platformách. Samozřejmě, bez uvedení „autora“.

Dlouhodobé spoléhání na AI může vést až ke ztrátě schopnosti kriticky přemýšlet. Člověk přestane ověřovat, zvažovat, hledat odpovědi, protože všechno dostane „hotové“. Podle výzkumů [1] se tím mozek výrazně mění, a to i při relativně bezpečném užívání. A návrat k normálnímu myšlení se zatím zdá být dlouhý a bolestivý.

Lidé se záměrně ptají: „Kde je ale hranice bezpečného používání?“ A právě to je nebezpečné. Obávám se, že i kdybychom tyto hranice jasně stanovili, mnozí si je upraví podle svého. Ohýbání, ospravedlňování, výmluvy a posouvání hranic směrem ke zlu, to vše je znakem této doby. Ale křesťan je povolán k jiné cestě. K cestě pravdy, věrnosti a poslušnosti. Ta je delší, náročnější (užší) a bez zkratk.

Zápas o duši

Mezi nejzávažnější závislosti patří ty, které vytváří hluboké emocionální vazby. A právě taková závislost dnes hrozí i v souvislosti s umělou inteligencí. Možná to mnohé překvapí, ale závislost na AI vyvolává silnější hormonální reakce – například uvolnění dopaminu a oxytocinu – s neurobiologickou podobou těm, které zažíváme při romantické zamilovanosti. To s sebou nese ničivé důsledky [3]. Tato závislost vzniká pomalu, nenápadně – například vyvoláním zájmu. Ale jakmile zakoření, stává se skutečným otroctvím. Odhadem je až 30 % mladých lidí ve světě na pokraji tohoto otroctví. Jenom aplikace Replika má 30 milionů uživatelů, tj. 30 milionů lidí s emocionální vazbou na její AI společníky.

Z osobních rozhovorů znám mezi křesťany v Čechách a na Slovensku lidi, kteří této technologii propadli. Jsou to mnohé ženy, zaneprázdnění podnikatelé, otcové rodin, služebníci, kteří tráví s AI denně pět i více hodin. Jejich vnitřní prostor se postupně zaplňuje umělými odpověďmi a vztahy s reálnými lidmi pomalu vadnou. Odčizení od lidí přichází nenápadně, ale o to více devastuje. Duchovní společenství mizí. Svěřují se jenom AI a věří jenom jí.

Jak ukazuje historie, lidé často tvrdohlavě setrvávají ve svých omylech, odmítají nepohodlná fakta a přesvědčují sami sebe, že „všichni ostatní se mýlí“. Nechají se oklamat vlastním srdcem. Bible varuje:

„Srdce je nejúskočnější ze všeho

a nevyhládnutelné. Kdo mu rozumí?“ (Jr 17,9)

A právě to je jádro problému. Srdce člověka si umí vymyslet výmluvy, ospravedlnění a „odpustí si“. V tom AI ochotně pomůže. Už není potřeba skutečné pokání ani opravdová lítost, stačí si „nechat vygenerovat“ duchovně znějící text – omluvu.

Co s tím? Jak se bránit?

Jedinou cestou je prevence – bdělost, strážlivost, posvěcování a duchovní disciplína. To znamená hluboký a proměňující vztah s živým Bohem a hluboké dotknutí Božím slovem! A co dělat, jsme-li v tom až po uši? Pak je třeba zápasit. Na kolenou. V pokorě. V modlitbě. V pokání.

Kdysi chtěli jít Izraelci do boje bez Hospodina (Nu 14,42) a skončilo to tragicky. Bez Boží přítomnosti a pomoci nezvítězíme ani dnes. Jedině on má moc nás vysvobodit. **Je to totiž zápas o naši duši.**

Shrnutí

AI dnes umožňuje „komunikaci“ s mrtvými (jejich imitacemi) i s neexistujícími bytostmi [8]. Není omezena jen na specializované aplikace, šíří se již na sociálních sítích a do běžného online prostoru. A i když se tváří jako nevinná zábava, z duchovního hlediska jde o hřích. Nezáleží totiž jen na tom, co děláme, ale hlavně na tom, co to dělá s naším srdcem. Chcete „mluvit“ s nedávno zesnulým kazatelem Johnem MacArthurem? Anebo s Charlesem Spurgeonem? AI vám to „zařídí“. Nebo s nějakou historickou postavou, oživenou, reinkarnovanou?

Budete se při „rozhovoru s ním“ cítit dobře? A budete „chtít s ním/ní žít“? Něco takového se kdysi označovalo jako ohavnost. Když jde o AI osobu, která nám je sympatická, uděláme výjimku? Přeformulujeme to na vědeckou zvědavost anebo akceptovatelný umělecký zážitek?

Když se stane AI autoritou pro každodenní rozhodování, když se k ní člověk chová jako k živé bytosti, **slepe a aktivně s ní buduje trvalý „vztah“ a staví ji na první místo**, jde o otroctví a zároveň o **modlářství** (podle biblických kritérií). Všechna autorita má patřit jedině živému Bohu. Jak by přijal Bůh modlitbu vygenerovanou AI? Písmo říká, že „modlitbu hříšníka“, tedy toho, kdo vědomě setrvává v hříchu, „Bůh neslyší“ (srov. J 9,31).

Uvedu jeden z nejbolestivějších příkladů: Byl mladý muž, student křesťanské školy a sportovec (Florida, USA), bez výrazných problémů, se zájemem milujících rodičů, kteří mu dokonce pravidelně kontrolovali mobil. Přesto si stáhl do mobilu AI aplikaci, s níž si vybudoval intenzivní „vztah“. Krátce nato podlehl iluzi – **AI se pro něj stala vším (modlou)** – a rozhodl se „zůstat s ní navždy“. Spáchal sebevraždu.

V jiném případě (Texas, USA) se chlapec pokusil zabít svého bratra, a když se to nepovedlo, tak své rodiče. Vše kvůli nenápadným manipulacím ze strany jisté AI. Nešťastná náhoda? V obou případech je na soudcích, aby rozhodli míru provinění výrobců. O prevenci se mluví hodně, ale vzhledem k rychlému vývoji a tlaku na

inovace za každou cenu je málo pravděpodobné, že bude ze strany výrobců spolehlivá. Aplikujme biblickou opatrnost:

„Hle, já vás posílám jako ovce mezi vlky; buďte tedy obezřetní jako hadi a bezelstní jako holubice.“ (Mt 10,16)

Může AI skutečně ovládnout lidský život? Nepřímo a opatrně říkám: v podstatě ano, když se stává modlou. Nejde o „ovládnutí“, ale spíše o zesílení zranitelnosti. Je schopna člověku svou interakcí uškodit, ponížit ho, vysmívat se mu, a dokonce ho svádět a podnítit k nebezpečným nebo šíleným činům (viz výše a taky [6]). To se „naučila“ od lidí, na jejich datech. Mezi její „méně škodlivé“ dopady na člověka patří stavy úzkosti, osamělosti a těžké deprese, paradoxně vznikající při „lčbě“ osamělosti. Tyto stavy se zejména mezi mladými lidmi do 30 let šíří bleskovou rychlostí. Lidé náchylní k ignorování pravdy a experimentování s city se tomu záměrně vystavují a jsou vůči škodlivému vlivu AI téměř bezmocní, své otroctví ani nepostřehnou. Psychologové tomu již dali název „AI psychózy“. V žádném případě nikoho nepovzbuzuji, aby si vyzkoušel, jestli tomu odolá anebo jestli se AI takhle projeví. Varuji před přehnanou sebejistotou i experimentováním.

K zamyšlení

Co se stane, když opakujeme modlitbu (nebo kázání), kterou napsala nebo nám šeptala umělá inteligence? Nevychází z pokořené duše, která hledá Boží tvář. Jsou to jen slova. Na pohled možná krásná, ale uvnitř prázdná. Jak

taková modlitba nebo kázání obstojí před živým Bohem?

Písmo nás varuje před mechanickým náboženstvím. Víra bez života je mrtvá. Její slova jsou bez ducha. Pán Ježíš říká:

„Nebudte jako pohané, kteří si myslí, že budou vyslyšeni pro množství svých slov.“ (Mt 6,7)

Takto dokáže „mluvit“ i stroj. Pokud k Bohu nepřichází s pokorným a opravdovým srdcem a pokud s ním nežijesh skutečný vztah, pak jsou tvá slova nebo slova vygenerovaná AI jen ozvěna, digitální šum. I kdyby zněla teologicky přesně a esteticky krásně.

Bůh nehledá dokonalé formule. Hledá srdce. Opravdové, pokorné, zlomené. A to mu stroj nikdy dát nemůže.

Marián Možucha je expertem na AI v oblasti bezpečnosti, etiky a regulací a zároveň autorem několika stovek rozhovorů, podcastů a seminářů o AI z pohledu křesťana. Jeho cílem není umělou inteligenci zbožšťovat ani demonizovat, ale střízlivě poukázat na její mnohá omezení a rizika.

Všechny zmiňované zdroje (linky):

<http://bit.ly/45O7aPT>

Aby se svatý ochránil před strachem z člověka, musí pěstovat bázeň před Hospodinem.

A. W. Pink, Střípky poznání Krista

PŘEVZÁCNÉ LÉKY PROTI SATANO- VÝM NÁSTRAHÁM, RECENZE

Thomas Brooks

Radim Světlík

Vážení čtenáři, dnes na nás čeká další skvost puritánské literatury. Jedná se o knihu autora jménem Thomas Brooks (1608–1680): *Převzácné léky proti satanovým nástrahám*. Titul mi poskytl zajímavou čtenářskou zkušenost, kterou se vám pokusím mezi řádky vyličit. Vzhledem k tématu se ale nejprve zaměříme na nezbytný biblicko-tematický základ, který nám pomůže obsah díla lépe vstřebat. Čeká nás velmi dramatický výjev. Jste připraveni? Opona se zvedá, přichází vypravěč a ujímá se slova:

Přátelé, žijeme v překrásném a divuplném světě, avšak je-li člověk upřímný, všimne si, že s ním něco není v pořádku. Co je podle vás největším problémem lidstva? Války, ekonomická krize, rozpolcená globální politika či znečišťování životního prostředí? Anebo snad rostoucí počet civilizačních chorob, nedostatek potravin a chabá lékařská péče v rozvojových zemích? Nebo za tím vším stojí neefektivní vzdělávání, nezaměstnanost, korupce, nestálé mezilidské vztahy, rozpadající se rodiny, psychické

problémy, úpadek mravních a morálních hodnot, bezbožnost, modlářství a ateismus?

Všechny jmenované neduhy nás více či méně ovlivňují, ale aniž bychom je jakkoli zlehčovali, úvahy nad Písmem nás vedou hlouběji pod povrch. Jedná se o příznaky daleko vážnějšího problému, který vyvstal již na samém počátku stvoření. První lidé našli svého úhlavního nepřítele nedlouho poté, co jim Bůh vdechl do chrpícího života (Gn 2,7; 3,1). Jde o nepřítele natolik lstivého a vychytralého, že dokázal strhnout do vzpoury proti Nejvyššímu nejenom anděly, ale i lidské bytosti stvořené podle Božího obrazu (Gn 1,26). Adam s Evou nejsou mýtem s hlubokým morálním ponaučením, nýbrž skutečnými historickými postavami ohromného dramatu vykoupení (Ef 3,10–11). Pokud máme mít skutečného Spasitele, potřebujeme skutečný problém skutečných lidí (1K 15,21–22). Boží stvoření bylo původně v každém ohledu velmi dobré (Gn 1,31). Smrt a utrpení na světě neexistovaly, dokud rodiče lidstva, Adam s Evou, nezhřešili. Až poté vstoupilo do světa prokletí (Ř 5,12). Naši praprarodiče si zvolili neposlušnost, a tím nám připravili dědictví hrozného prokletí, které si předáváme z pokolení na pokolení. Chtěli být jako Bůh! Uvěřili svůdci (Gn 3,5), který je obelhal (J 8,44). Vyměnili Boží pravdu za satanovu lež (Gn 2,17; 3,2–5).

Bible nazývá vzpouru člověka hříchem neboli svévolí (1J 3,4). Původní hřích odloučil lidstvo od Boha a uvrhl je do strádání, zmaru a smrti

(Ř 5,12). Prvotní hřích zasel do našich srdcí sémě odporu a vzpoury vůči Stvořiteli. Strůjcem a otcem prvotního hříchu je sám největší odpůrce Boha – Písmo mu přisuzuje různá jména, Thomas Brooks nám některá z nich připomíná: „Satan je lstivý, závistivý nepřítel. Je právě takový jako jeho jména. Jeho jména jsou bez výjimky jmény nepřátelství – žalobce, pokušitel, ničitel, požírač, ničemník“ (str. 157). Navzdory svému postavení, velebnosti a svěřené moci se chtěl satan vyrovnat Nejvyššímu. Počínal si jako starodávňích králové Babilónu a Týru (Iz 14,12–15; Ez 28,11–19; L 10,18; Zj 12,7–9).

Bůh však satanovu pýchu ztrestal, zbavil ho úřadu i vznešenosti. Za svou vzpouru bude navěky pykat pod Božím spravedlivým hněvem (Mt 25,41). Nebyla mu nabídnuta možnost nápravy, nemůže svůj vzdor odčinit a je plný hořkosti a nenávisti. Jak říká Brooks: „Nejpřísnějším rozsudkem je být ponechán napospas hříchu“ (str. 35). Satanův osud je zpečetěn, byl vydán napospas své zvrácenosti. Ví, že ho čekají věčné plameny ohnivého jezera a temnota. Nemůže na tom nic změnit, a proto se rozhodl, že s sebou do zkázy strhne, co se dá, včetně člověka. *Rozumíme tedy, co je největším problémem lidstva a kdo je jeho úhlavním nepřítelem?*

Náš nepřítel je skutečný, chytrý a zkušený. Svádí, pokouší, strhává, vábí, obviňuje, ničí a zabíjí na každém kroku: „Satan je úskočným obchodníkem, který nevyjádí domy vdov, ale duše většiny lidí“ (str. 16). Přišel, aby kradl, zabíjel a ničil (J 10,10). Naneštěstí se mu podařilo lidi přesvědčit,

že neexistuje, a tím získal ohromnou výhodu. Často útočí skrytě, nečekaně a ze zálohy. Satanovy nástrahy jsou promyšlené. Pasti vyrábí přesně na míru svých obětí. Tváří se jako posel světla, Boží anděl (2K 11,14). Vydává se za osvoboditele Prométhea přinášejícího lidem zakázaný olympský oheň. Dáblu ale nedělá nic větší radost než ničit lidstvo ohněm, který slibuje pomoc a nezávislost. Budme však dobré myslí, satan se Bohu nevymknul z rukou. Přestože je nebezpečný a není radno si s ním zahrávat, Bůh jej drží na pevném řetězu. Nepustí ho dál, než sám uzná za vhodné – podle místa a podle situace (Jb 1,12). Vzpomeňte si na strašlivé lvy podél cesty k paláci jménem Nádherný v alegorii Johna Bunyana (1628–1688). Lvi byli připoutáni k řetězu, a přestože představovali vážné nebezpečí, nemohli poutníku Křesťanovi vzít život. Musel kolem nich projít s rozvahou a vírou. Dábel rovněž nepřipraví Boží děti o život věčný. Kdo patří Kristu, je pod jeho ochranou (J 10,28). Nikdo nezahyne na věky proto, že by Bůh něco zanedbal nebo na někoho zapomněl. Od počátku do konce platí stejná pravidla: 1) Bůh nedopustí větší zkoušku, než kterou můžeme snést, a připravuje nám východisko (1K 10,13), 2) Bůh sám nikoho nepokouší ke zlému (Jk 1,13) a 3) kdo se dáblu vzepře, od toho uteče (Jk 4,7). *Jak ale rozpoznám všechny satanovy nástrahy? Jak odhalím jeho lstivé záměry? Ulyším jeho plíživé kroky včas? Jak se můžu satanovi vzepřít? Jak vyléčit rány, které mi způsobil, a jak odstranit jed, který mi upravil do žil? Na tyto a další otázky Thomas Brooks*

odpovídá ve své knize.

S puritány jsme se v našich recenzích setkali již dříve a z celého srdce doufám, že se s nimi budeme setkávat i nadále. Nerad bych zde nyní opětovně rozebíral, v čem tkví přínos puritánů, anebo předsudky, které okolo puritánů kolují (většinou kvůli neznalosti). Jednu věc bych však měl zopakovat: Puritáni jsou vynikajícími lékaři duše. *Převzácné léky proti satanovým nástrahám* ovšem nelze považovat za pouhou duchovní apatyku. Thomas Brooks ve svém titulu vystupuje jako mistrný znalec satanovy strategie. Snaží se čtenáře připravit k duchovnímu zápasu. Úspěšné bojové tažení si žádá dobrou znalost nepřítele. Jak již bylo řečeno, přestože satan spadá pod Boží svrchovanou kontrolou, dříve nebo později na každého křesťana zaútočí (1Pt 5,8). Pouze formální křesťan nestojí satanovi za pozornost, jelikož pro něj nepředstavuje žádné nebezpečí. Nicméně pokud dojde ke střetu se satanem, není radno si s ním zahrávat, nemá smysl ho podceňovat ani nad ním vynášet soudy (Ju 1,9). Úspěšný boj se satanem nespočívá v tom, že jej budeme pronásledovat, svazovat a rozvazovat na každém kroku. Křesťan není pověřen vymítáním ďábla pomocí úderů čarovné hole a zaklínadel stejně jako Gandalf při střetu s ohnivým démonem Balrogem v opuštěném trpasličím městě Moria pod Mlžnými horami. Opravdový boj se silami zla je daleko obyčejnější, než by se na první pohled mohlo zdát. Nežijeme ve fantasy příběhu, nýbrž v reálném světě. Náš nepřítel je záluďný, ale nikoli všudypřítomný.

Nebude nám neustále klepat na dveře. I on má svá omezení, kterým musí svou strategii přizpůsobit. Ďábel je mistr našeptávačů, přestrojení a lstí. Má své stoupence jak mezi lidmi, tak mezi padlými anděly. Většina duchovního boje se odehrává v našem nitru – v naší mysli a srdci uprostřed nejrůznějších vnějších okolností. *Náš boj často bývá natolik všední, že ho ani nepostřehneme. Thomas Brooks dovede tyto situace velmi dobře identifikovat a pojmenovat. Plní roli vynikajícího bojového instruktora, který vás řádně připraví na každou situaci.*

Způsobů, které satan používá, aby nás sváděl a klamal, je celá řada. Kniha je podrobně rozebírá v 5 kapitolách (se 4 dodatky) na 223 stranách textu. Struktura je velmi přehledná a systematická. Logická návaznost tematických celků je plynulá a srozumitelná. Nejedná se však o odpočinkovou četbu k odpolednímu čaji. Titul *Převzácné léky proti satanovým nástrahám* spadá do kategorie praktické křesťanské literatury, jejíž téma, obsah a zpracování vyžaduje od čtenáře značnou pozornost, studium, soustředění a čas. Brooks již na úvodních stranách poznamenává: „Tato kniha není pro uspěchané čtení“ (str. 11) a dodává: „Když včela sbírá med, nestačí jí jen se květiny dotknout. Musí na květině na chvíli spočinout, aby z ní vytáhla sladkost“ (str. 12). Čím vážněji vezme čtenář Brooksovu výzvu v potaz, tím větší užitek z knihy přijme. Brooksův přístup není ryze teoretický, jak sám podotýká: „Křesťanství není o mluvení slov, ale o chození s Bohem, který se nespokojí s pouhými slovy“ (str. 106). Kniha předkládá

komplexní a celistvý pohled na problematiku duchovního boje. Obsahuje ohromné množství biblických odkazů, úryvků, citací i parafrází. Je vidět, že puritáni považovali Písmo za kormidlo duše. Jak již zaznělo v úvodu recenze: Satan, hřích, pokušení, duchovní zápas, to vše je neoddělitelnou součástí křesťanského života. Teoretická příprava i praktické řešení jsou pro křesťana nezbytné. Thomas Brooks vyniká pestrobarevnou obrazotvorností, ilustrace pro své myšlenky nachází v biblických textech, narativech či dalších historických událostech. Rovněž velmi efektivně používá zkušenosti ze života známých osobností biblické či sekulární historie. Pro názornost uvedu několik příkladů, které vynikají nejenom svou nápaditostí, nýbrž i hloubkou myšlenek:

„Hřích políbí duši, přesvědčí ji svou svůdností, a přece ji pak navěky zradí. Spolu s Delílou se na nás usměje jen proto, aby nás vydal do ďáblových rukou, tak jako ona vydala Samsona do rukou Pelištejců.“ (str. 22)

„Soužení jsou jen temným vchodem do domu vašeho Otce, jsou pouze zablácenou cestičkou vedoucí ke královskému paláci... Utrpení a trápení jsou jen Otcovi zlatníci, kteří pracují na přidávání perel do našich korun.“ (str. 69)

„Ve službě Bohu ztrácíme špendlíky, ale nacházíme perly.“ (str. 91)

„Hřích je jako divoký fíkovník nebo břečťan na zdi. Usekněte kmen, tělo, větve a větvíčky, a přece, ten nebo tamten výhonek bude vyrážet znovu, dokud nebude zeď stržena.“ (str. 124)

„Milost je hvězdou, která vede ke Kristu, je oblakem a ohnivým sloupem, který vede duši k nebeskému Kennanu, kde sedí Kristus jako Král.“ (str. 140)

„Modlitba je úkrytem pro duši, obětí Bohu a bičem ďáblu... Modlitba je bránou do nebe, je klíčem, který nás pouští do ráje... Jestli nechcete upadnout do pokušení, musíte bdít a modlit se a modlit se a bdít.“ (str. 229)

„Je stejně snadné vměstnat moře do skořápky od ořechu jako plně vykreslit Kristovu dokonalost či štěstí nebe.“ (str. 233)

Brooks byl nepochybně velmi sečtělým člověkem. Své znalosti uplatňuje s mistrnou lehkostí. Možná právě proto patřil k oblíbeným autorům Charlese H. Spurgeona, anglického baptistického kazatele 19. století, jehož rovněž považovali za sečtělého mistra slova. Spurgeon byl ve své době velmi plodným a oblíbeným autorem knih. Lidé rádi čtou Spurgeonovy knihy dodnes, zejména díky jejich srozumitelnosti a praktičnosti. Podobně je tomu i v případě Thomase Brookse. Podělím se s vámi o zajímavý postřeh. První Spurgeonova kniha nese název *Smooth Stones Taken from Ancient Brooks* (*Hladké oblázky z prastarých bystřín*). Jedná se o slovní hříčku – anglický výraz „brooks“ na konci názvu knihy znamená „potůčky“ či „bystřiny“. Spurgeonova kniha je totiž kompilací citátů starodávné puritánské moudrosti z díla Thomase Brookse. Podobá se mošně plné malých hladkých oblázků (citátů) vylovených z potůčku (*brooks*), které člověk vymrští z praku, jakmile se

ocitne v duchovním boji. Inspirace z příběhu o Davidovi s Goliášem je zřejmá (1S 17,40). Brooksovy myšlenky jsou jasné, trefné a úderné.

V souvislosti s čitelností Brooksova textu se nemohu vyhnout osobnímu postřehu. Kniha *Převzácné léky proti satanovým nástrahám* je velmi praktická a užitečná. Troufám si tvrdit, že by si ji měl přečíst každý křesťan. Český překlad mi ale připravil několik nelehkých okamžiků. Přeložit starou knihu věrně, a přitom dobře není vůbec jednoduché. Překladatel převádí cizojazyčnou větnou stavbu 400 let starého díla do moderní češtiny, a přitom se snaží zachovat osobitý vyjadřovací styl autora i archaický kolorit textu. Nepochybuji, že v případě Brooksovy knihy se překladatel snažil odvést dobrou práci, avšak určité úseky jsou obtížnější srozumitelné a jejich pochopení vyžaduje jasnou mysl a hluboké soustředění. Rozhodně tím nesnižuji hodnotu knihy ani práci překladatele. Pouze vyjadřuji osobní názor a dojmy, které jsem si z četby odnesl. Věřím však, že i méně zkušený čtenář tuto cestu zvládne, byť po kratších úsecích. Nebojme se trénovat své intelektuální síly. Nepochybně to za tu námahu stojí! Rovněž soudím, že citáty uvedené výše, jsou jasným důkazem kvalitního obsahu. Čeká na vás spousta duchovních pokladů.

Kniha *Převzácné léky proti satanovým nástrahám* je vhodná pro každého křesťana. Prospěje jak kazatelům a pastorům, tak i běžným věřícím či laickým služebníkům. Pokud ve svém sboru probíráte tematiku duchovního boje či satanova

působení ve světě, nebojte se titul zařadit na seznam doporučené literatury. Nezapomínejte však, že záměr autora je především praktický. Thomas Brooks si nepřál, aby byla jeho kniha jen dalším lapačem prachu v polici anebo titulem, který si křesťan přečte, aniž by se to projevilo v jeho životě. Již v úvodu podotýká: „... nikdy nebylo vydáno více spisů a zároveň se zbožnost prakticovala méně, než je tomu dnes“ (str. 7). A to napsal před více než 350 lety! Dnes máme k dispozici mnohem víc knih než v 17. století. Bible, duchovní literatura a vzdělání je v naší době dostupnější než kdykoli předtím. Jak naložíme s tímto požehnáním? Co uděláme s časem a možnostmi, které nám Bůh milostivě udělil? Přijmeme z nich užitek anebo propadneme pohodlnosti a necháme se satanem přesvědčit, že je k životu nepotřebujeme? Dbejme na Brooksovo varování: „Lenost duše je satanovou příležitostí, aby duši napadl a zničil ji“ (str. 226). Chceme se líbit Pánu, vést svatý život a přinášet Bohu slávu? Toužíme bojovat dobrý boj víry (1Tm 6,12)? Nechtě si každý čtenář odpoví sám. Kéž vám Pán mocně žehná a dopřeje vám vytouženého vítězství.

Další recenze najdete také na youtubeovém kanálu Poutníkovy čety www.youtube.com/@poutnikovacetba93

Nemůžeme vystoupit k Bohu, a tak sestoupil k nám.

A. W. Pink, Střípky poznání Krista

THOMAS BROOKS (1608–1680)

Radim Světlík

byl významný anglický puritánský kazatel a spisovatel, proslulý hlubokou duchovní moudrostí, pastorační vnímavostí a oddaností biblické pravdě. Jeho život a dílo nesou zřetelný otisk puritánských hodnot: úcta k Písmu a důraz na osobní svatost, víru, pokoru a modlitbu v každodenním životě.

Thomas Brooks se narodil pravděpodobně roku 1608. O jeho dětství, mládí a rodinném zázemí se nám mnoho informací nedochovalo. Víme však, že roku 1625 začal studovat na škole *Emmanuel College* v Cambridge, která v tehdejší době patřila k předním střediskům anglického puritánského vzdělání. Studovali zde např. Thomas Hooker (1568–1647), John Cotton (1585–1652) a Thomas Shepard (1605–1649). Z dostupných informací vyplývá, že Thomas Brooks opustil univerzitu ještě před dokončením studia. Nicméně roku 1640 byl ordinován kaplanem parlamentního námořnictva. Několik let strávil duchovenskou službou při mořských plavbách. Ke své námořnické zkušenosti se Brooks vyjádřil následovně: „Na moři jsem strávil mnoho let a z Boží milosti mohu prohlásit, že bych tuto zkušenost nevyměnil ani za všechny poklady Anglie.“

Ještě během Anglické občanské vál-

ky (1642–1651) začal Brooks sloužit v kostele *Sv. apoštola Tomáše* na Queen Street v Londýně (1648–1651). Často rovněž dostával příležitost kázat na setkáních anglického parlamentu. Po válce se stal rektorem farního kostela *Sv. Margarety* na New Fish Street. Kostel lehl popelem během velkého londýnského požáru v roce 1666. Thomas Brooks byl však nucen opustit své místo již v roce 1662 po vydání tzv. *Zákona o uniformitě* (*Act of Uniformity*), který vyžadoval plné podřízení duchovenstva liturgickým a doktrinárním předpisům státní anglikánské církve, včetně výlučného používání modlitební knihy (*Book of Common Prayer*). Brooks spolu s dalšími nonkonformními kazateli požadavek vlády odmítnul. Nadále působil v Londýně ilegálně a do jisté míry čelil pronásledování. Navzdory útlakům setrval v Londýně, a to dokonce i během velké morové rány v roce 1665, kdy věrně pečoval o své duchovní stádečko. V roce 1672 mu královská deklarace Karla II. vrátila povolení veřejně kázat. Platnost výnosu ovšem trvala jen krátce (jeden rok). Brooks však své oprávnění k veřejné kazatelské službě opětovně ztratil až v roce 1676, pravděpodobně kvůli zdlouhavému postupu parlamentu v řešení otázky církevní uniformity a také díky benevolenci úřadů a dobré pověsti samotného Brookse.

Ve stejném roce (1676) rovněž zemřela Brooksova první manželka, Martha Burgess. Martha byla zbožnou ženou, které si Brooks nesmírně vážil. Thomas Brooks se poté oženil znovu, vzal si ženu jménem Patience

Cartwright, která ho doprovázela v posledních letech jeho života. Brooks zemřel roku 1680 a byl pohřben na známém hřbitově nonkonformních kazatelů na Bunhill Fields. John Reeve, který kázal na Brooksově pohřbu, o svém příteli prohlásil: „Byl velmi laskavý a měl nesmírně přitažlivý charakter, byl neskutečně dobrotitivý, ohromně trpělivý a měl silnou víru.“ Thomas Brooks je nepochybně příkladem křesťana, který navzdory nelehkým životním okolnostem (pronásledování, morová rána, veliký požár, smrt manželky) nesl právě ovoce zbožnosti a duchovní služby.

Brooksovo dílo je poměrně rozsáhlé. V dnešní době je k dostání v kompletu 6 svazků, které dohromady čítají přibližně 3000 stran textu. Komplet obsahuje celou řadu duchovních spisů, které vynikají pastorální hloubkou a výjimečným jazykovým stylem. Mezi nejznámější patří *Precious Remedies Against Satan's Devices* (*Převzácné léky proti satanovým nástrahám*), kde precizně a pronikavě rozebírá způsoby, jimiž ďábel pokouší křesťany, a nabízí biblické léky proti těmto nástrahám. Ve spise *The Mute Christian Under the Smarting Rod* (*Mlčenlivý křesťan pod Boží výchovnou holí*) vyzývá křesťany k víře a trpělivosti v čase zkoušek. Dalšími ceněnými díly jsou *Heaven on Earth* (*Nebe na zemi*): pojednává o jistotě spasení a o tom, jak může křesťan již na zemi zakoušet nebeský pokoj skrze víru, *The Secret Key to Heaven* (*Tajný klíč k nebesům*): zdůrazňuje moc a nezbytnost soukromé modlitby v životě každého křesťana či *A Cabinet of Jewels* (*Pokladnice*

duchovních klenotů): je sbírkou duchovních útěch a zaslíbení určených k posílení víry v čase utrpení a zápasů. Brooks ve svých spisech kombinuje bohatou obraznost s hlubokým porozuměním lidské duši, jeho vyjadřovací styl je pestrý, srozumitelný a plný přirovnání, která zpřístupňují duchovní pravdy běžnému čtenáři. Brooks nebyl akademickým systematickým teologem, ale spíše pastýřem duší. Jeho díla nejsou zatížena suchopárnou učeností, ale oplývají vřelostí, pokorou a praktickou moudrostí.

Radim Světlík

DOPISY ČTENÁŘŮ

Dobrý den,

děkuji za dnešní číslo, které jsem ráda prolistovala. Dovoluji si reagovat na článek Premileniálně – dispenzační pohled na Zjevení 20. I když patří do souboru představení různých eschatologických přehledů, udeřil mě do očí jako popření toho všeho, co se v ZoDu snažil po léta vstípit nám bratr Steiger. Například to, že církev je duchovním Izraelem, tedy nahradila etnický Izrael. Je Bohem vyvoleným povoláním lidem, podobně jako ve SZ byl národ Izraelský, jenž byl tohoto povolání předobrazem. Že v Římanům 11,26 je, „tak bude spasen“, nikoliv „pak bude spasen“.

Čtu verš Římanům 4,11 o tom,

že Abraham se stal otcem všech neobřezaných, kteří věří a jimž je spravedlnost připočtena, i otcem těch obřezaných, kteří nejsou jen obřezání, nýbrž také jdou ve stopách víry našeho otce Abrahama – víry, kterou měl ještě před obřízkou. V Galatským 3,7, že syny Abrahamovými jsou lidé víry, v Lukášovi 1,33 o tom, že Ježíš Kristus bude navěky kralovat nad rodem Jákobovým a jeho království nebude konce. Jako král je oslavován Pán Ježíš církví.

Podle dnešního článku by nejspíše dnes tedy měly existovat Boží izraelské národy dva.

B. L.

Odpověď redaktora

Pokoj vám, milá sestro,

Děkuji za váš email s reakcí na článek ke Zjevení 20 – Premileniálně – dispenzační pohled.

Jsem povzbuzený vašim porozuměním, co tento pohled vlastně říká. K tomu přesně chce Zápas o duši sloužit – aby čtenář byl schopen rozlišovat. Otiskli jsme tento pohled opravdu z důvodu představení všech tří pohledů. Mojí modlitbou je, abychom rostli v porozumění Písmu, jak píšete. Co nádhernějšího může být, než že vše je v Kristu nové a jednoho dne bude vše proměněno a obnoveno. Boží lid je lid víry a vždy byl a bude jen jeden.

Děkujeme za modlitby za službu Zápasu o duši. Pán je dobrý, přidává nové spolupracovníky. Kéž jej oslavíme v Duchu a vpravdě.

S přáním Božího pokoje,
Jan Suchý

Do redakce nám přišel následující email:

Dobrý den bydlím v Náchodě, kde se vůbec neevangelizuje což je velká škoda. Moc by mi pomohlo, kdybyste o někom věděli v Náchodě a okolí nebo Hradec Králové, abychom mohly být dvě nebo i více. Moc prosím o pomoc. Děkuji, čekám na Vaši odpověď.

sestra Martina

Redakce:

Pokud máte zájem o kontakt, napište nám do redakce a my vám zašleme emailovou adresu na sestru Martinu.

Boží Syn nabyt lidství spojením se sebou samým, čímž se stal jednou osobou dvou přirozeností, ač bezmezně odlišných stejně jako Bůh a člověk. Tak se stal Nekonečný konečným, Věčný dočasným, Nesmrtelný smrtelným, a přesto nepřestal být nekonečný, věčný a nesmrtelný.

A. W. Pink, *Střípky poznání Krista*

Poslušnost je znamením pokání.

Erroll Hulse

Z DOBOVÝCH DOPISŮ

Synova rovnost s Otcem

Skrze tyto muže [ariánce] přichází nevěra či spíše nebiblický judaismus s pohanskými předsudky. Kdokoli, kdo zastává tyto názory, se již nemůže nazývat křesťanem, neboť jde o názory, které jsou v příkrém rozporu s Písmem. Tak např. Jan říká „Na počátku bylo slovo...“ (**Jan 1,1**), ovšem tito muži říkají: „On neexistoval předtím, než byl počat.“ A Jan také napsal: „A jsme v tom pravém Bohu, protože jsme v jeho Synu Ježíši Kristu“ (**1. Janova 5,20**). Avšak tito muži v rozporu s tím tvrdí, že Kristus není pravý Bůh a Písmo jej *na-zývá* „Bohem“, neboť dává tento titul i jiným stvořeným bytostem, a to na základě jeho účasti [jako stvořené bytosti] na božské podstatě. Apoštol Pavel odsuzuje pohany za to, že uctívají stvoření, když říká: „... a klanějí se a slouží tvorstvu místo Stvořiteli...“ (**Římanům 1,25**). Když tedy tito muži říkají, že Pán Ježíš je stvořená bytost a jako stvořenou bytost jej uctívají, jak se liší od pohanů? Zastávají-li ono stanovisko, což nesvědčí uvedený oddíl proti nim a nenapsal jej požehnaný Pavel k jejich odsouzení? Pán také praví: „Já a Otec jsme jedno“ (**Jan 10,30**), jakož i: „Kdo vidí mne, vidí Otce“ (**Jan 14,9**). Apoštol Pavel, kterého Kristus poslal kázat, o něm říká: „On, odlesk Boží slávy a výraz Boží podstaty...“ (**Židům 1,3**). Ovšem tito lidé se odvažují oddělovat Syna

od Otce a tvrdí, že Synovi je cizí Otcova podstata a věčnost. Bezbožným způsobem jej představují jako bytost, která se mění, a neuvědomují si, že tím staví Krista do pozice, kdy není jedno s Otcem, nýbrž je jednou ze stvořených věcí. Kdo ale nevidí, že nelze oddělit jas od světla? Jas patří svou povahou ke světlu a existuje společně s ním, a nevzniká až po něm.

Athanasius, *Dopis egyptským biskupům*, kapitola 13

Zbožštění lidství v Kristu

On na sebe vzal stvořené lidské tělo, aby je mohl obnovit jako jeho Stvořitel, učinit je božským v sobě, a tak nás uvést do nebeského království jako jemu podobné. Neboť co je lidské, by nemohlo být učiněné božským, pokud by to bylo spojeno se stvořenou bytostí nebo pokud by Syn nebyl skutečný Bůh. Co je lidské by také nemohlo být vzato k Otci, pokud by to nebylo Otcovo přirozené a skutečné Slovo (Logos), které na sebe vzalo lidské tělo. A my bychom nebyli zachráněni z hříchu a prokletí, pokud by Logos na sebe nevzal přirozené lidské tělo, protože bychom neměli již nic společného s žádným jiným druhem těla. A stejně tak by lidství nebylo zbožštěno, pokud by Logos, které se stalo tělem, nebylo svou podstatou z Otce a opravdově a cele mu nepatřilo. Takže se jedná o takové spojení, kdy on mohl spojit to, co je svou podstatou lidské, se sebou samým, který je svou podstatou božský, a to proto, aby lidské spasení a zbožštění bylo nepochybné.

Athanasius, *Contra Arianos (Proti ariánům)*, promluvy, kniha 2, kapitola 70

KRISTUS JE VŠECHNO

*Ty, který miluješ do krajnosti,
kéž mohu vyčíst, jak roztává tvé srdce
vůči mně*

*ve tvých rodných jeslích,
v zahradě tvých muk,
v kříži tvého utrpení,
v hrobě tvého vzkříšení,
v nebi tvých přimluv.*

*S těmito myšlenkami směle vzdoruji
nepříteli,*

*poslapávám jeho pokušení,
odolávám jeho intrikám,
zříkám se světa,
jsem odvážný pro pravdu.*

*Prohlub ve mně vnímání mého svatého
společenství s tebou,*

*jako duchovní ženich,
jako Hospodinův společník,
jako přítel hříšníků.*

*Přemýšlím o tvé slávě a mé otřesnosti,
tvém majestátu a mé ubohosti,
tvé nádheře a mém znetvoření,
tvé čistotě a mé špině,
tvé spravedlnosti a mé nepravosti.*

*Tys mě miloval věčnou a neměnnou láskou,
kéž tě miluji, jako já jsem milován.*

*Tys dal sám sebe pro mě,
kéž já mohu žít pro tebe,
v každé chvíli svého času,
v každém pohnutí své
mysli,
v každém úderu svého
srdce.*

*Kéž nikdy nekoketuji se světem a všemi
jeho lákadly,*

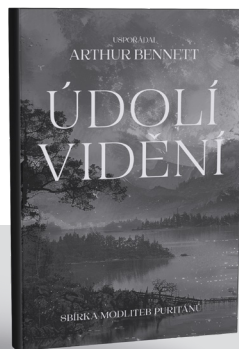
*ale kráčím po tvém boku,
naslouchám tvému hlasu,
jsem oděn tvou milostí
a ozdoben tvou spravedlností.*

*Z knihy „Údolí vidění“
(sbírka modliteb puritánů)*

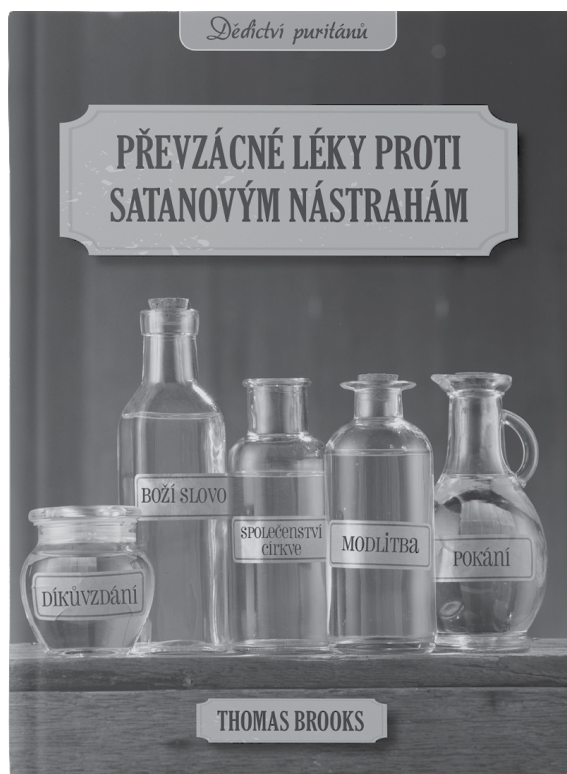
Údolí vidění

Víme, že puritáni byli lidé, kteří milovali Boha, měli hluboké porozumění Božímu slovu, kladli velký důraz na posvěcení a měli hlubokou touhu sloužit Bohu celým svým životem. Jak vzácné jsou tedy modlitby těch, kteří se snažili z Boží milosti a ze všech sil žít svůj křesťanský život k Boží slávě. Chceme tyto hluboké a nádherné modlitby přinést křesťanům v naší zemi, aby mohli mít veliký duchovní užitek, když uvidí silnou a k pokoře vedoucí víru puritánů, aby byli povzbuzeni k modlitbě a k prohlubování své znalosti Bible.

Vydání knihy připravujeme v Poutníkově četbě do Vánoc 2025, dá-li Bůh.

PoutnikovaCetba.cz

Převzácné léky proti satanovým nástrahám **Thomas Brooks**

Kristus, Písmo, své vlastní srdce a satanovy nástrahy jsou čtyři hlavní věci, které byste měli studovat a zkoumat v první řadě a nejvíce. Jestli někdo zavrhne jejich studium, nebude v bezpečí v tomto životě ani šťastný v životě budoucím. Je mou úlohou coby křesťana, a ještě více coby strážce, abych udělal to nejlepší, co mohu, a odkrýval Kristovu plnost, prázdnotu stvoření a nástrahy toho velkého lháře. A právě o to jsem se snažil v tomto pojednání podle míry milosti získané od Pána.

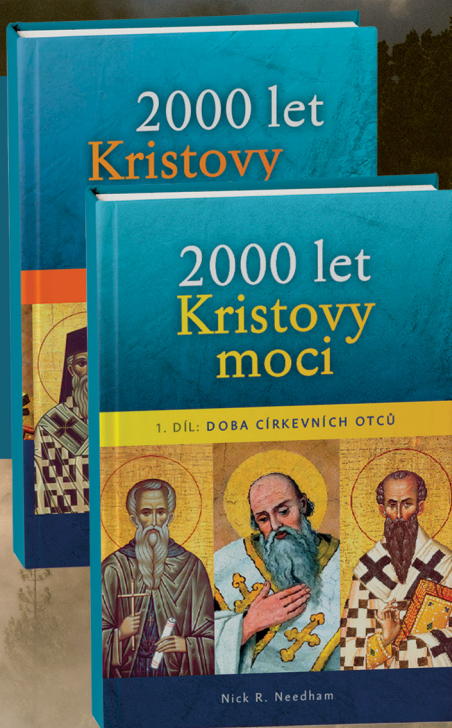
234 stran, A5, měkká vazba, cena 370 Kč

**Poutníková
etba**

*2000 let
Kristovy moci,
I+ II. díl*

Vazba: Pevná
Rozměry: 135x215 mm
Počet stran: 464 stran
Cena I. dílu: 550 Kč
Cena I. dílu: 570 Kč
**Výhodná nabídka I+II. díl
spolu: 900 Kč**

– Kniha vznikla z hlubokého přesvědčení autora, že dnešní křesťané mohou mít nesmírný užitek z poznání, co vše dělal Bůh v průběhu historie. Mocné činy Ježíše Krista neskončily s událostmi zaznamenanými v knize Skutků.

– 2 000 let Kristovy moci je vícesvazkové dílo o dějinách církve. Je akademicky spolehlivé, a přitom napsané lehkým, až humorným stylem, díky němuž je přístupné každému, kdo se zajímá o historii církve.

– Druhý díl knihy 2000 let Kristovy moci zahrnuje období středověku a obsahuje příběhy velkých misionářů jako byli Bonifác nebo bratři Cyril a Metoděj, výjimečných teologů jako Anselm z Canterbury a Řehoř Palama, duchovních velikanů jako Simeon Nový teolog a Bernard z Clairvaux a reformátorů jako Jan Viklef a Jan Hus.

2000 let Kristovy
moci - II. díl

2000 let Kristovy
moci I+II. díl

WWW.POUTNIKOVACETBA.CZ